

IV.

A LÉLEK IMÁJA

Leveledző fáknak gyémánt a harmatja,
befalazott lelkem szabadult patakba,
villózva, villongva téved hegybe-völgybe,
töltsd be, töltsd be, töltsd be,
én Istenem, tölts be
tenger sugaradhoz drága poharadba.

És este, ha csillagok eltikkadt szája
poharadból fényt kér sütni éjszakába,
csókjukkal engem is igyanak szomjasak,
s bízzanak, nincs harag,
Istenem, nyíljanak
éjszaka dúlt szemek értem is hálára.

SZERETNÉK FELKELNI

Szeretnék felkelni,
szeretnék maradni,
szeretnék elmenni,
szeretnék meghalni.

Szeretnék, szeretnék
röpülni, zuhanni,
lángimát rebegnék,
szerteszt szakadni.

Szeretnék ölelve,
szeretnék zokogva,
csókot minden ölre
halálba lobogva.

Bécs, 1923 aug.

MIT SZÓT SZÓLJAK MOSTAN?

Mit szót szóljak mostan?
Hol van az a szó,
amit ha meg nem lelek,
s a kard, melynek tárt mellel
ha neki nem esek,
lehet: szörnyet halok.

Mert kifutottak üregeikből
nyüzsgő hadban a szemek,
égszínkékes éjvidéki szemek,
kigyúltak, élesek és zúgnak,
és körülgyűrűznek megijedtet,
s nincs feneke a kútnak.

Reszket a föld, mint a bokor,
és szél szorongat lombokat,
sokat kellene kitalálni,
és megállni és bevárni.
De én csak elrejttem arcomat,

s a kakas mindig harmadszor kukorékol.

Bécs, 1923 augusztusa

JÚDÁS KERESZTJE ALATT

Ó, piros bíbor levelek,
embervágy, jóság, mindenek,
csak tépjenek, csak esetek.

Ragyogásunk lett vaksötét,
kopasztott törzs sírja ködét,
s fagyölelés a messzeség.

A levelek lehullhatnak,
a színek megfakulhatnak:
álljuk baját minden jajnak.

Kopasztott törzs, könny és semmi,
most kelünk fel hitet tenni:
ölkben testvért szeretni.

Vért izzad a kéreg kínban,
halunk pokoltól lebírtan,
de szívünkben szent üdv-hír van.

Áldás-válik, ami ütés,
jó a harc és jó a tűrés,
minden ma már csak épülés.

Ó, piros bíbor levelek,
csak tépienek, csak esetek:
felgyújtjátok a szíveket.

CSEND

Testem dárda átszegezte,
leplem áldott sötét este,
s csend a szívem befedezte.

Sose látott fényességgel,
sose sejtett békességgel
kelt hold szívem a sötétben.

Tárul elém titkok rendje,
könnyek, kelyhek, tüzek zengve,
s vágyak s minden be nem teltje.

Szitok mélye hű szelídség,
ajándék, ami irigység,
s marad arcom derűs mindég.

Áldok áldást, áldok átkot,
mert hogy él, mindenkit bántott,
minden szívet jajjal szántott.

Minden enyém szeretetben,
nincs rossz, mitől szemem rebben,
jó ég minden gyökerekben.

Szívem a sötétben: kelt hold,
jóssággal így telt még nem volt,
igyátok vérét, íztelt bort.

HALOTT VAN A HÁZBAN

Kihunyt lángú lámpa,
hangvesztett a hárfa:
sötétre lát szemem.

Gyökérfosztott bús fa
testem földre húzza,
egy kékre vált tetem.

Kondul, olyan hideg,
szeme, füle siket:
szívem vak, vert terem.

Didergek koldulón,
tépázok a húron:
tüzes seb a fejem.

Rezgések és árnyak,
falak, szegek fáznak:
feltámad-e? Lesem.

TEÉRTED

Megáldom illatos kezed
megáldom a fényes szemed
megáldom a tündöklő arcod
megáldom a messzült partot
megáldom a rózsagödrű vállad
megáldom a könnyemtől harmatos lábad
megáldom a dús tűzmézű kelyhed
— bűnöm bocsánata minden derűs perced —
áldom minden ajándékozottad
áldom minden csókját a boldognak
és csókolásoddal az én arcom szépül
a mosolygásoddal az én lelkem békül
forró susogásod a fejemre szellő
minden gyönyöröd énbennem dalra zengő
megáldom kezemmel meghajtott térded nézlek
áldott a vezeklés sírni égni teérted.

PACSIRTASZÓ HALÁLÁN

Pacsirtaszó halálán, tömzsi bokrok s lombok vállán
Fehér hideg karokkal csupált maradék zöldet a szél,
Nyomorék öregk vacska halálnak sűrű rémeit zizegte,
S te, gyenge csontú csecsemő, huszonhét éve sikoltva
Szakadtál ki a csend rejtelmének csorbátlan házából.

Huszonhatszor jött azóta hozzád tél, tavasz, nyár, ősz,
Havak és nyarak esték és verték szíved piros

[tépett gyökerét,

S le nem törték, s egy ősszel, halavány csillagok idején
Én is jöttem eléd, háborgó, kiszorult ember,
S szíved piros tépott gyökerét könnyes gyönyörrel

[pólyáltam

[koldus rongyaimba.

Téltől télig vergődött s viadalra nem volt lusta a szíved.
S hiába: a pacsirtaszó ma is halott. Ma is sírhatnak,

[mint 27 éve.

Megnőttek anyányi karjaid, s most is dideregsz magadba.
De ma már nem sírsz, sejtő szemed arra alá süllyeszted:
Ha minden halálra sebzett is, a bátor halálig bátor.

De csak a bátor. Én látom: ki mozdul, sebre lép,

Mert minden rögön egy seb ég, s fáj a remény

[is, a messze, az ég,

Mert minden rögön egy seb ég, s fáj a remény is,

Hol, remény szerint, se holt, se szél, se seb. Fáj, mert

[a föld nem ég,

S mert a föld szeret, s az ember nem feled.

Tán égbe tűnt el a pacsirtaszó is? S November megint

Már nyeregbe ült; mikor olt el eltaposva minket is?

Én kérdek, te bátor, te már nem kérdesz, mert
[már nem sírsz.
November, május: állasz elébe, futó homok az életidő,
S elföd-e ma, holnap takar-e be, nem bánja,
[nem lesi szemed;
Én csak nézlek, látlak, félek és csodállak:
Piros, tépett gyökerű szíved vigasztalja az örök Isten.
Szolgálni, szeretni, fájni Ő küldte mulandó szívünket.

S te szólsz: az ő dolga, miért.

Bécs, 1923 nov.—1924. aug.

SZÍVEM ÉS MAGAM SZÁZ KÉZZEL OSZTOTTAM . . .

Szívem és magam száz kézzel osztottam,
s most fázós koldus őszi alkonyatban,
hogy fátyol mögül csillog a felület,
hogy fárad a ló s már csak lépésben üget,
elborult szemmel, kitárt karral állok:
nincs kit ölelnem. Jaj, Hozzád kiáltok.

Én istenem, mindeneket megtartó!
Én akartam, hogy vesszen kapu, ajtó!
De nem lehet bűn, hogy nagyon szerettem,
az nem lehet bűn, hogy nyom a keresztem,
bősz korbácsként vert engem minden utam,
Te utad kerestem, kell legyen, tudtam.

Erőt adj! Lám, gyenge, esendő vagyok,
nehéz a derű, élön alázatod,
Ím megérkeztem; de arcom visszanez,
kéne mégis, mégis egy emberi kéz,
mert mégis nehéz az ólmos ég alatt;
jaj, elbírlak-e? hogy megtaláltalak.

A HALGATÓZÓ

Hova, hova, ti betűk hosszú karavánja,
Vezetőtök volnék, és én kérdem: hova?
De ifjú fejjel mért volnék bölcsebb porban játszó
[dédapám látta fáknál?
Kérdezetlenül küldettek mái öreg fák le a
[kemény rögök közé
Meggyökerezni, hajtani s hullatni lombot.
S nem kérdik, minek, s nem kérik a zsoldot.
Lehet, hogy titkon a föld akar valamit,
Lehet, hogy a földdel akar valamit
A titok, mely a széllel magvakat hordat szét,
Csírárt és halált. Én éjjelenként sokszor hallgatózom,
S ki felül kerül, az mindig ő, a minden titkok
[lelke, a mindig győző,
A csend, a dús, a biztos, a nem kíváncsi,
Ráérő és mit se kívánó,
Mert nincs virrasztás, melynek a vége nem álom,
Nincs az a lárma, melyet ne követne a csend.
Túl szobám falán s benn a szobámban.
Tőle súlyos kezem ím a fehér lapon,
Halántékom lüktet, ver a szívem! — A csend
Fénylik a fák levelén. A tengerekre most rásüt a hold,
A börtönökben hallják rabok egymás szívét dobogni,
S ő, csak ő nyugodtan dús és mozdulatlan,
Mintha tudná, mit a fák és én és tán ő maga se tud.

TÚL A NAPPAL KERÍTÉSÉN

Átszivárog a nappal magas kerítésén az este,
Szürke a teste, s távolból hordott szimatoktól talányos.
Este az ember moccan, kimoccan, s nem marad
[meg semmi határos.
Este más színben áll elé a múlt nappali düh, s múlt
[már a nappali gyász,
S mint háborgó ifjút idős jó barát,
Este túllátón nézi az ember azt is, mi jó volt,
[azt is, mi fájt.
Este érzi, hogy bár vérzi a tövis és tőri a járom,
És tépné a vágy, és rossz még az is, mi jó,
Mégis mint kinek rejtett ó titkot súgtak fülébe,
Fellélegzik, megderül arca, és érzi, szíve
[felenged szívében.
Ellát tán oda, hol bölcsője sudár fa volt még
[s ringott a szélben?
Vagy oda, hol már mese lesz süket mai harca?
Ő se tudja. Mert dolgok s szavak, mint a víz
Elfolynak, s honosan ivódnak a csendbe,
Míg sajdul a menny, e csak csillagok lakta
[rengeteg város,
S barnul az este, a távolból hordott szimatoktól talányos.

KARJAID KÖZT, KEDVES

Körtefa virágzik, zsongó aranyméhek,
Vagyok-e még én? Tavaszi hajnalban,
Tavaszi zavarban visszakaptam szívem,
Vissza istenemtől, vissza sebeimtől.
Lebegőn csillog most boldog bárányszerű,
S adom körtefának, adom nektek, méhek,
Neked is, madárfütty, neked is, friss szellő
Neked, zöld szemű rög, neked, ágyas kékség.
Búbatyúim hullnak, fénymezőn ébredtem,
Körtefa virágzik, zsongó aranyméhek.
Kukacok a földben, vadak az erdőben,
Vizek víg halai, halihó, halljátok,
Tavaszi hajnalban, zavar a zavarban
— Most vagyok csak én —, én is feltámadtam.
Karjaid közt, kedves, ébredtem hajnalban.

BORZONGÁS

Minden a régi, föld és víz és ég,
S te felragyogsz, gyümölcse láthatatlan lombnak.
Fádnak törzsét rejti messzeség,
Gyökered titkos mélyekben hallgat,
Csak elélem álltál itt, te csudaszép.
Most ébred szemem, s ájuló inyemen.
Hogy van irgalom, érzem az ízt,
Áldom a földet, ilyen ízt terem!
Ó, életem, ugye, hogy szent a szép?
Csak el ne szállj, csak maradj itt velem!

Bécs, 1926. febr.

MESSZI SZOMSZÉDAINK

Teremtő gyűrű Isten ujján: tél, tavasz, nyár, ősz
Ős-álmom-sűrűből keltve rendre bejárják a földet.
Ím, most ifjan nyújtózik, dobban, s már idáig harsan
A csendfelverő, a tájra új tájat varázsló tavasz.

Mért lehet szélnek, madárnak, rögnek,
S még nekik is, súllyá süllyedt szikláknak, csiklandva
Elébe borzongni s vígan együtt derülni,
Mért rekedt kívül az ember, s lett bús ólálkodó?

Csak az emberrel nem sűg össze, csak vele nem
[vált lelket se fa, se szél,
Pedig mi is, mi is a földé, csak gyökerük szakadt
Vándor fák vagyunk, szívünk nőtt, melyet
[nem illethet nap, hó,
S csak nézzük, mint forog Isten ujján a teremtő gyűrű.

Vizek, színek s ők mind a bongó, viháncoló,
[zsongó csodalények,
Szomszédaink ők, és milyen messzik mégis!
Mellettünk élnek a hajrázó, dagadt vad vizek,
De bánják is ők, nem is látják az idegent,
[ki sírva fakadt a parton.

Csak az ember nem hivatalos az örök ütemű
[szabad lakodalmas táncba,
Csak ő énekel napról, tavaszról, égről,
[s csak hozzá nap, tavasz,
[ég nem jön közelebb,
Éneketeti a vágy, de mit ér! Még ha
[meg is lékelné szívét,
Buggyan a bús vér, de benn marad a bánat.

Bécs, 1926. febr.

ESTE A KEVRINA ULICÁBAN

A hegyek hátáról letörött a fény,
S még a nyári lággyenge szél is
Hideg távolok léheletét hozza.
Lelkem most szegény és meztelen,
Szegény most Isten is,
S most nyári éjjel is idáig fázik.
Szegény, szegény,
És szegény a kutya is lenn az udvarban,
Kikötötték a szegény háziak,
Nyújtogatja szép hosszú fejét,
S míg a keserű sötétség
A szomszéd, házközi szegény török temető
Fehér turbános kövein legelget,
Ő vonít.
Ő is, szegény, a szegény árvult csillag árva lakója,
A föld lakója, melyre nem hull manna,
Fölötte is a horpadt égi boltról
Csak millió tüzes öklök tűznek,
Nem fenyegetőn, nem biztatón,
Nem is tudnak rólunk. Nem tudnak róla,
Hogy villanva vágnak bele a szegény,
Messzi vidékről városba tévedt,
Fel-felcsörömpölő kicsi patakba,
Mely mint a megölt koldusok vére
Sír, lázong és nyög ablakunk alatt.
Lásd, kedves, csak mert téged látlak, látok.
Sarkamig ér a fájás, ha felnézek rád,

Te édes szegény, te — te, hogy kerültél ide?
Ezt kérdem én, én tőled, a fák a földtől,
Ezt kérdi, ami hallgat, ezt kérdi, ami szól.
Mind eltévedtünk, szétzüllött csorda
A föld, a háziak szép fejű kutyája, te, a patak és én.
Meztelen, átlátszó, takarótlan
Most mind a titok, mind a közeli, távoli világ!
Oly meztelen a lelkem, kedves! takarj be, add ide szád

Szarajevó, 1926. július

SZARAJEVÓI VERS

Reggeltől estélig,
Estétől hajnalig köszvényes lábakkal
[megy itt óra után óra.

Kavanák tövében csak a patakok sietnek,
Az öregemberek a fűvön ülnek,
Most még fa alatt, hogy védje őket a nevető naptól,
De tudják, hogy már serdül a hegyek fáí közt
A rabló ősz.

Hórihorgas legények előtt bólogat ballagó törpe kis ló,
Hátán fakötegek, s így megy nap nap után,
Viszi a fát a városi népnek, okos a kis ló,
Tudja a szűk utcák lejtős, kanyargós útjait, s
[tudja, kell vinni a fát,

A városiaknak kell, hogy megfőzhessék az ebédet.
Nem irigyli egymást kis ló és nagy gazda,
Egyiknek vágni kell, másiknak vinni a fát,
S nem vón mit enni, ha nem vón fa s a fáért pénz,
S embernek, kis lónak koplalni fáj.

Gondolnak valamit, ahogy így mennek, elől a kis
[ló, hátrébb az ember?
Csendesek, mint az ablaktalan, piszkos, szomorú házak.
Mi lesz, ha egyszer megbetegszik a kis ló,
Mi lesz, ha egyszer megbetegszik az ember?
Mert itt a halál is köszvényes,
Lassan érkezik el, csak lassan a beteghez.

Az öregemberek a fűvön ülnek.
Éppígy keresztbe tett lábakkal ültek apáink is, ők,
Kik most fehér turbános kövek alatt
[pihengetik a földet.
Így ültek ők is, kicsit tompán, kicsit éhesen,
[kicsit ámulva rajt,
Hogy lám, fogynak s nem fogynak el az öregek, nem
[az ifjak, nem az órák,
S nem fogynak el a szegények s nem az okos
[kis ló, és hogy a fák
Fogyhatatlanul nőnek, és senki se unja meg nap nap
[után megenni ebédjét.
Tavasszal nyárra, nyáron őszre, ősszel télre,
S télen tél végére vagy a halálra várni.

Szarajevó, 1926. aug.

BOSNYÁK HEGYEK TÖVÉBEN

Csüggő ólombuckák az égen,
Hamuszíne lett már a napnak,
Itt gubbasztok hegynek tövében,
Árnyak közt árnyéka magamnak.

A kosztosod volnék, Isten,
S bár bőségben sose tartottál,
Volt morzsa-hit, fény, s ez volt minden,
De most egész betakaróztál.

Hogy tárult eléd a karom,
Fel a tefeléd, mint ahogy tűz ég,
S lettem hűtlen külön fájdalom,
Hűtlenné tett a hozzád-hűség.

Most nincs kenyere kosztosodnak,
Egy-egy éhes csáp minden ujjam.
Igazuk lesz az okosoknak,
Fejet hajtsak: hát megtanultam,

Megtanultam, egy a kenyér,
S aranybúza a földön nő csak,
Istentől megcsalt árva személy,
Hullok lábához okosoknak?

De nem bírom a kenyerük enni,
Tíz nyitott szájjal halok éhen,
Mert nem tud az már visszamenni,
Ki élt veled közös kenyéren.

Fenn ólombuckák halmosodnak,
Sajogj, sajgass bár elrejtőzve,
Ha nincs kenyér, az éhséget hagyd,
Áldom, hogyha veled köt össze.

Jó Isten, csak el ne szakadjon,
Mim marad, ha szent semmim veszem?
Ha még sötét sincs, mint virradjon?
Ha nem is volnál, ne eressz el!

:Szarajevó, 1928. szept.

FÉLVE KEZDÜNK KÖRÜLNÉZNI

Mindig tovább. Meddig? Hova?
Mégse elég? Mint a sebek,
Tűnő határkövek fájnak,
Hagyott határ, otthon másnak.
Ami tartott, eleresztett,
Mennyi ház, mi elmaradt!
Minden hazák múlttá vesztek.
Mit kergetünk? Ki kergetett?
De messzire elkergetett!
Ez az iram már-már szédít,
Lelhetjük-e utunk végét?
Félve kezdünk körülnézni,
Túl-túl távol hagytunk mindent!
Jó volna már meg is állni,
S kicsit békén meghajtani
Lázás, lázadt fejeinket.
De nincs otthon és nincs ünnep,
Minden kies virágágyak,
Ahol mások megpihennek,
Minket csak még messzebb üznek.
Félve kezdünk körülnézni,
S már csak te vagy, szomjas szívünk,
Már csak te vagy, nem-idegen,
Mindent, mindent te nyeltél el,
Hazát, pártot, anyyi istent,
S mindenért csak szomjad adtad,
Számkivetett számkivetőnk,
Kergetett vad, te kergetőnk.

HUSZONNYOLCADIK SZÜLETÉSNAPOMON

A bosnyák őszt, hát azt is megláttam.
Bús hegyek fölött ég piros Venus csillag,
S éppily piros volt zúgó Duna fölött
Az őszön rég, hogy elsőt sikoltottam
A nagy föld legsiketebb: dús bácskai darabján.
Mit tudja Venus, mennyire nem mindegy
Bosznia, Bácska, London avagy Pest!
Ma hullott levelek csendje talpam alatt,
Szép, messzi, okos csillag, taníts engemet.
Ím hallgatok már, ki hajdan kürtöt fújtam,
Élők közt is tudom mindig, hogy sírokon járok,
S átokra sose, ám imára is szűkebben mérem a szót.
Hullajtva éveim, sóhajtalan megyek,
Megyek, megyek, megyek, mint három királyok,
Mert küldve lettem — csakhogy én nem tudom, hová,
S ó, Venus csillag, bizony nem sima az út.
Huszonnyolcadik évem most bosnyák ősz viszi,
Béke vele, mint más szegény falevél,
Szelíden feküdjön oda az aranyló többi mellé,
Csillagok bűvében, csillag alatt élt s halt meg, mint
[minden,
S ember szájából csak a csendes szó igaz.

Szarajevó, 1926. okt.

RÁRÉMÜLTEM ÉJJEL...

Rárémültem éjjel huszonnyolc évemre,
Mint éjjel idegen ijed idegenre.
Ez vagyok? Ez lettem?
Semmi, mit én tettem, semmi, mit akartam.
Északra jutottam, holott délnek mentem.
Nem én, más valaki, valaki más volt itt.

Ki volt én? ki a más? S melyik a második?
Az-e, aki lázadt, az-e, aki térdelt?
A kezem csak úgy tett, mint a lázadóké,
A térdem csak úgy tett, mint imádkozóké,
Én, én voltam ketten, ketten voltam mindig,
Csendben zaj, csend zajban,
S hitt a halk árvaság, ha harsogtam karban.

Rád rémültem éjjel, én életem éje.
Rejtett seb fakadt fel, s hogy kicsurrant vére,
Tudom már borzadtan:
Szent közös kenyeret aki úgy esengtem,
Világvesztve sajkok, s örökké így ketten
Magamban.

1926

AZ AVATOTT MIHASZNA

Keres-e Ő is, akit keresünk?
Vagy keresett, s csak meg nem talált?
Vagy sose keresett, hanem csak elvesztett,
S megmaradt tengere, csillagi, fái közt,
Észre se vette, hogy minket az úton
Valahol, valaha leejtett?
Mert ki tudja, ki Ő, ki tudja, merre jár?
Tengertúli parton, túl hetedhét országon,
S el is felejtett árva emberország?
Itten azért mégis dobolnak,
Túl sokat dobolnak;
Feledtek felejtik, hogy nincs mért csatázni,
Mikor a győzésnek csak csata a díja.
Tán holt már a király, s itt még toboroznak,
S nincs hova vezetni a sok sehonnai
Bitang sorba vezetett szegény katonákat.
Hiába lármáznak, dobolnak, hajráznak:
Hogyha nincsen barát, kiért meghalni jó,
Nem lehet ellenség, kivel csatázni jó.
Hiába a lárma, minket elfeledtek,
S kiket elfeledtek, sose felejthetnek,
Kiket elvesztettek, mindig újra vesznek.
Furcsa sejtelmek
Éle suhog a szélben,
És éjjel, lehajló fejjel
Bús tüzekbe bámul szeme
Avatott mihaszna embernek.

Szarajevó, 1926

RÉGI KERT ÉJJEL

Régi kertnek romló kerítése
Kéri holdat kerülje el,
Azért ilyen csendes mostan,
Azért ilyen békülten bús
Ma éjjel ez a kicsi nagyvilág.

A felhők csöpp lármát se csapnak,
Kopasz fák alszanak a hóban,
Bámultában a lenge szél megállt.
Jókat dobog az ember halk szíve,
S a csavargó megsimogatja botja kampóját.

Szarajevó, 1927. január

HISZ AZ ISTEN

Istenem tudom hogyha bennem
Hitem néznéd s mérlegre tennéd
Hivők közé nem számlálnál
Istenem tudom eldobtál volna
Rég
Ha épp te Isten Isten nem volnál
Ki hitetlenben is hisz.
Titkaid már nem is kérdem
Szavaid már nem is értem
Rossz vagyok én mindenképpen
Csak hiszem hogy mégis
Él isten ki bennem is még hisz.

Graz, 1927. V. 5.

CSILLAGOK FUVALLATA.

Csillag-bölcsesség: nem feleselni,
Mefutni a futást,
Ahogy az út termi.
Hát én, kisléptű lény, sokat mért kérdezzek?
Vagyok, aki vagyok. Hórihorgas ábra
Szálló madár szemén,
Elsuhanó árnyék békés kövek színén.
Aki kihajított, tudja, hova céloz,
Amit összekuszált, majd kiigazítja,
Mikor, hová, hogyan, az az utak titka:
Nem tudom, hol vagyok,
De mert sehol senki, alighanem messze:
Ezredét elvesztett árva egy katona,
Már csak titkos úrtól fogadok parancsot,
S rohantukban megcsapják arcom
Fuvallatukkal csillagok.

Bécs, 1927. aug.

TE SEGÍTS MEG

Föld, csak te lelked megbúsíthatatlan,
Lombbal, ezüstvizekkel állantod,
Náddal suttogod széjjel a megtölthetetlen ürbe,
Csak te lehetsz segítőm, föld, már csak te,
Mert rád nézve, rólad magamra, s megértettem,
Más írja, nem én az életem útját,
Íródik, s nem tudom, szeszélyes száz cikcakkja
Hová tart.

Rajtakaptam magam,
Meztelen vagyok, mint bármely patakod,
S bár sokat, de többet nem tudok. Egyszer
Páncélba öltöztem s fegyvert markoltam,
Szép, igaz volt a zászló, piros, s én esküdtem rá,
És lám, nem úgy lett: minden páncélom
Leolvadt rólam, tenyérré tárult kezemből kihullt
[a fegyver,
Mert harcokon túli vágy süttött át.
Harcokon túli vágy süttött át,
Így hívtam: Isten, hívtam így is: Ember.
Rég volt. Ma már nevet se tudok, még egy név se
[maradt meg,
Hogy volna gyenge bátyám. Meztelen vagyok
[s egyedül.

Te segíts meg, föld, nyújtom magam,
Én, húsba-vérbe zárt burkos csillag-üzenet feléd,
Üzenet neked, üzenet magamnak is. Minden életórám
Egy-egy cikcakk, s én csak lesem,
Böngészem tág szemmel, titkos furcsa kusza betűim
Nyilandó szép értelme sejlik-e, látszik-e már?
Nem adom meg magam, kell, hogy még meglássék,
Mert fohászos szem nem csügghet hiába rajtad,
S hinni akarok a felnevető szent világosságban,
Igazadban, te megbúsíthatatlan, ős-bizodalmú föld.

EMLÉKEZÉS: 1914—1918-RA 1928-BÓL

I.

1914-ben

A rémület ütötte össze a cintányérokat
Falvak és fényes városok
Véres porba hajtott fejjel
Álomnak is örületes
Irtózatossodát láttak.
Mint ócska falábú csendben csücsült az Isten
És pöffeszkedve és kurjongatva
Lebírhatalatlan gazdátlan fenevad
Tette fel fejére világbíró hatalom koronáját.
Dühöngve típort mezőn, falun, városon,
A tengereken és a levegőn is úr volt
S véres porba hajtott fejjel
Más minden, minden hallgatott.

II.

Fölbujtó csendjükkal őrt állnak a holtak
Hangos halberdőt egyik se kiált
Mert túl urak már ők a szálló-szűnő szóhoz
Voltak s nincsenek: s nincs az az élő
Ki túlkiálthatná ami ebben hallgat.
Legyilkolhatatlan konok bujtogatók.

III.

Fellódult ökle a mit-tegyek görcsét fájta
S istenibb, emberibb Istent idézett.
Isten — rázta öklét — verd meg Istent.
Mint szegény ördög a kegyes mannán
Pufókra hizott angyalok köre közepén:
Egyedül-egyedül állt a marcangolt ember.
Mert tavaszi az este s cip-cirip!
Cip-cirip! — ciripelt a tücsök
A zöldült szép földön, az ég széttoldalt kékje alatt.
Jóízű békés szellőcske himbálta a fákat.
Szelíd, jó vizek fodrozó tükörén
Elégült csillagok már halványan mosódtak.
Egyedül-egyedül állt a marcangolt ember
És nem volt kinek fejéhez vágni
Letiprott, pimasz, lihegő életét.

IV.

Csak zászlók, zászlók, zászlók.
Ellopták az égtől, tűztől, rózsától, a lányok nyári
[ruhájáról]
A színeket.
Mindent elloptak a csatáknak.
A harangokat, hogy ágyúknak adják.
Ellopták az ifjakat, hogy katonákká gyúrják őket.
Ellopták az anyák csókját.
Házunk födelét fölülünk, párnánkat fejünk alól.
Idegen földekre hajtottak minket.
Mindenünket ellopták.
Ellopták az én-t, ellopták a te-t,
Mindenünként egy zászlót adtak.

Jó út helyett, csók helyett, kenyér helyett, ital helyett,
Krisztus helyett zászlót.
Katonának vittek minket.

V.

Hiszen igaz: mind a földeken
Fű nő, süpped a sírok dombja,
S kéklik az ég, nevető arany élet,
S volt véres lamkákon újra nő búza.
A föld csak föld, csak ontódó életnedv,
Sebezhetetlen, bármit dúlnak rajta,
És baráttalan a múlt, mint a megholt ember.
Igaz, igaz, da nem igaz ember az,
Aki felejt, mert az ember felejtése gyilkos.
Az ember, ki felejt: vak és csak
Az irgalmatlan emlékező lát mát és elkövetkezőt.
A hült sebeket mécsökké gyullasztja,
S a felsistergő lékelt porladt homlokok
Földidézik, ráigézik léha küszöbökre
Jós borzalomnak fényes, szigorú angyalát.

JÓ SZOMORÚ ÓRÁK

Ezek is szépek, a szomorú órák,
Lassan csobbanó fáradt folyókák
Verdesik a bágyadt szürkellő partot.

Ha most kést rántna valaki ránk,
Húvös mosollyal rebbennénk rá:
Furcsa egy földi! ez még tán hiszi,
Hogy meghalni fáj.

Szállt a szél, s mint madárnak
Kalitkája, szűk volt neki a tér,
Csapkodott s most huny beteg-unottan.

Jól van. Jók ezek a szomorú órák,
Felfájdul tőlük,
Kis alkukon s járt utakon túlra nyílik
Szomjas szemünk,
S mint szüléje madárfiókat
Csodás csőrével etet-itat,
Vágyódót vággyal a vágy.

Sv. Ivan, 1928. ápr.

PRÓZA VERSBEN

(Rapszódia)

Invokáció

Lélek vagy képzelet vagy ész — akárhogy hívnak,
Ne gubbassz s ne gubózd be már tovább magad.
Sánta angyal, hékás, vágj neki, menj, csatangolj,
Vesd bele magad titkok zúgó vetésébe,
S vesd oda magad. Robbanásteli robbanó az idő.
Lám, széjjelnyitom széles kapuvá szemem:
Kicsoda, micsoda nem fér be rajta!
Lám, fojtott mellel fennen figyelek:
Hol a csend, melyet így meg nem hallok?
Neszelő csend vagyok, széles kapu szemem,
Szálló szállás, tág és nem válogató vendégfogadó.
Különvárosok és hősök és évszakok és csókok,
Minden a nap alatt s minden szemem kerítésén túli,
megyek hozzátok, elétek, tessék, tessék besétálni.
Szűk vagyok én magamnak magam,
Miként a világ se fér el a világban,
Óriás a világ, és óriást akar.
Indulj hát, hékás, nem vagy elég tiszta,
S nem elég szennyezett se. Hogy megmosódgass.
Tisztulj meg előbb tisztaságotól, mint szennvedtől is.
Sánta angyalnál többet ér egy ép, egészsé vert, tágas
[ember..

Menj világgá.

I.

Pitypalatty, pitypalatty, fürjmadár, fürjecske,
Gingalang, gingalang, mesék harangszava,
Melegzöld fák tövén ibolya tavasszal,
És süt a nap, himnusz a nap,
Himnusz, mely felmagasztalja a földet.
A parasztok nekigyürkőznek a munkának,
Örülnek, hogy elmúlt a téli unalom,
a falusi szegénység is örül: megkezdődik a munka,
Megint lesz pénz húsrá, patikára és ruhára is talán.
A városi proletár gondja: hátha,
Hátha ezúttal mégis építkeznek,
S több városi proletár összenéz: hátha,
Hátha ez a tavasz a mi tavaszunk lesz.
A vaj ízén megérik a sarjú fű szaga,
Gondtalan, komoly pofával kérődzik a tehén,
a vonat ablaka mögött felsikolt egy gyerek:
Mennyi pipacs, piros, piros, piros!
A mama csendre inti, mert a fülkében
Egy bácsi alszik, tekintélyes, a haja ketté van választva,
És rá van írva a hasán keresztbe tett drágakőgyűrűs
[kezére,
És rá van írva a jól vasalt nadrágja élére,
És rá van írva látható girbe-gurba vonalakkal
A homlokára, hogy álmában és ébren
Nem tud, nem hisz, nem lát szebb virágot,
Mint a négylevelű lóhere.

II.

A Sing-Sing börtön lakói vajon
Bűnüként fogják-e meggyónni holnap reggel
Parázna álmaikat a papnak?
Lehet-e a Sing-Sing börtön papja tisztességes ember?

Eszébe jut-e a papnak is néha az Isten?
 A hasfelmetsző Jack a villamosszéken
 Megkérdezte a Tisztelendő urat erről,
 És folytatta: lelkiatyám, aggaszt a kétség,
 Hogy nem tévesen ülök-e én a székben Ön helyett?
 Lelkiatyám, Ön becsületes családapa,
 És mégis szívében csak a mégylevelű lóhere vágya
[virágzott
 Mikor zászlókra mutatva néhány év előtt
 Biztatott engem és Manhattan minden legényét,
 Hogy hasakat metsszek, lábakat törjek, tüdőket
[lőjek meg.
 Kérem, világítsa meg tévelygő, sötét lelkemet,
 Mért nem volt bűn 1916-ban,
 Ami bűn 1928-ban?
 Lelkiatyám, az igazság birtokában szeretném
 Bűnös lelkem szegény testemtől kivillanyoztatni.
 — Így szólt Jack a villamosszékből,
 De a lágyszívű pap még e konok bűnösnek
 Az Úr elé villanyzott lelkéért is csendes imát mondott.

III.

Tavasz van. Ilyenkor legszebb a holdvilág.
 A parkokban ilyenkor újíttják fel a hajléktalanok
 Régi örök Istennők boldog titkos szertartásait.
 A kisebb zálogházak már nem fogadják el a télikabátokat,
 De a drága prémeket megbízható szűcsök
 Veszik gondjaikba. A tüdőbetegeket is jó volna
 Ilyenkor veszedelmes tavaszkor gondjába bízni,
 Noha ez ellen tiltakoznának a temetkezési vállalatok.
 Ilyenkor tavasszal a dalmát partokon már nyár van,
 Megindul az idegenforgalom.

Szegény dalmát paraszt ül a kecskéje mellett
 [a köves hegyen,
 És elgondolkozik, hogy kereshetné meg a sok pénzt
 [a kivándorláshoz,
 Milyen jó az amerikaiaknak, kik eljöhétnek
 [Dalmáciába,
 Milyen rossz a dalmátnak, hogy nem mehet el
 [Amerikába.
 Elsötétülne a levegő, ha egy percre láthatóvá válna,
 Mennyi vágy fut összevissza a távolokon át.
 Már a léghajók közlekedési útján is törvény
 [őrzi a rendet,
 Csak a vágyak szállnak fittyet hányva, egymást
 [keresztezve
 Amerika és Dalmácia között.
 Jó volna, ha lehetne kormánytanácsos vagy
 [pályafelügyelő,
 Itt is megbízni szigorú rendtartással,
 Mert ez a szabályozatlan nagy összevisszaság
 Amerika és Dalmácia közt közeli karambolla fenyveget.

IV.

Kis kockázat, nagy haszon.
 És a rosszul betonozott ház betemet
 Egy tucát, két tucát szegény ördögöt,
 Akik szédítő épületvázak tetejére
 Másztak fel, hogy elérjék a magasba tett
 Kenyeret.
 A peches vállalkozó alig bírt kievickélni.
 A konkurrencia föluszította a csahos sajtót,
 A hatóságok is kellemetlenkedtek,

Ugyanakkor, mert baj tetéz bajt,
A vállalkozó kisfia torokgyulladást kapott,
Ugyanakkor eltűnt a házból két ezüstkanál,
Ugyanakkor megtudta, hogy felesége megcsalja,
Óvatos barátai elkerülték.

Donec eris felix multos numerabis amicos.

Ismételte magában, mert eszébe jutott a latintanára,
A kis satnya, kopasz, a felemelt ujjával.
Egész meghatottan ült le kisfia betegágyára,
És teljes szívéből tört ki a sóhaj: Bizony,
Nincs igazság a földön, gyermekem,
S ritka lesz maholnap a jó, mint a fehér holló.

V.

Ágrólszakadt István is ott hült a tucat halottak között.
Az építőmunkások a malteros munkásruháikban
Elöntötték a koporsók mögött az utcát.

Pap nem volt, harang nem zúgott,

S a tömeget, még a halottakat is

Legelől az élen felemelt piros vérszínű zászló vezette.

Mindjárt a tizenkét koporsó után tizenkét asszony,

Mindegyik egy-két gyereket is vezetett vagy vitt,

Csak özvegy Ágrólszakadt Istvánné ment domborodó

[hassal,

Nem volt még ideje megszülni ifjú Istvánt, gyerekét,

S nézte a kétoldalt sorfalat álló délceg rendőröket,

Kik hideg rosszkedvvel figyelték a zavaró sötét tömeget.

Kiürültek az utcák, csak az úttest közepén

Hömpölygött némán az emberáradat,

Még a boltosok is aggódva húzták le a vasredőnyöket.

Nézd, Ágrólszakadt szegény Istvánné, nézd,

Az elakadt autók utasai, a szép nagy házak lakói,

A csukott kapuk, nézd, a meredő rendőrök,
Terád, ki apró, kis, keserű gondolatokat forgatsz
Kettős s kettősen gyászos szívedben,
Nézd, Terád ez a város, ahol élsz, dolgozol, vásárolsz,
Ölelsz, alszol, felkelsz, ahol majd szülsz,
Nézd, Terád ez a város Ágrólszakadt szegény

[Istvánné úgy néz,

Míntha farkas volnál, valami erdőből jött
Farkascordával az emberek utcái közé rontott.
Csak a város szélén, kinn a temetőben torladt meg
Az áradat, s akkor szakított bele a csendbe
Az első ordítás: Vérért vért!

Százados harag ért percnyi szelephez,
Százados fulladt sírás és düh száz és ezer torokból,
Éltet, abcugol, fenyeget, jajgat az emberrengeteg.
Közben sietve kapálták a koporsókra a földet,
De Ágrólszakadt szomorú Istvánné fülébe
Lágyan bújtak meg a vérrel hintett zúgó vad szavak;
Mint erős kezű testvéri jóság búgó cirógatása
Melegítették fel riadt, kettőért riadt, kettőért

[árva kis szívét.

Özvegy Ágrólszakadt Istvánné keveset értett a szóból,
Csak egyszerre, míntha a föld, az ég, a város

[szólna helyette.

S érezte gyenge dereka körül,
Hogy támasztják, tartják ezek a kékruhás ezer idegenek,
Ezek a malteros, zord, angyali rongyosok,
Kik szépen, bátran énekelnek a tucat halottak

[sírjai fölött,

És csodálkozott a meglepett öreg nénikén,
Aki, mint felriasztott nyulacska, rémülten bámult és
[szaladt, szaladt ki,
El kedves halottja sírjától, haza a veszélyes aljnép elől.

VI.

Angyali rongyosok. Bizony, ez több a szónál.
Húshagyó Janika álmában az angyalok
Mint folt hátán folt köntösben és lyukas bocskorokban
Tapossák a csillaggrádicsos mennyekeket.
Húshagyó Janika nem tudna barátkozni
Az angyalokkal, ha olyan bíboros, pomádés
[szépség volnának,
Mint gyárosék gyerekei, kik fehér póni lovon trappolnak
[el a vasúti őrház mögött.
Istent is jól ismeri Janika. Isten az angyalokkal
[játsszó Jézus apja,
És az Isten sohase iszik, nem veri Máriát,
És ha vonatok sietnek el a háza mellett,
Az utasok rohannak mind az ablakba,
És ők szalutálnak előtte,
És éjszaka a vonatok megállnak mind,
Hogy váltóbeállításra ne kelljen éjszaka felkelni.

VII.

Ugord át a rút árnyékokat, rágalom sötétítette el velük
A testek szabad hívó sugárzását.
Ölelj meg, angyalom, csak magadnak, csak nekem higgy,
Ez az egész ránk aggatott, gonosszá aggott,
Életnek csúfolt gyalázat, a kócos gondok, rongy bú,
Űzött harcok csak makacsul tapadó ruhák,
S mint a ruhánk, úgy hullnak rólunk, lemállnak rólunk,
[mert forrók vagyunk.
Ős olvasztó tüztől forró két eggyé ölelkező,
Egymásra nevető meztelen testünk.
Angyalom! a madarak, a bogarak, a fák, a föld,

Kedves fejű kutyánk is, valljuk be, szívünkhöz
Közelebb állt, mint azok, akik már emberek

[börtöne fölött

Karddal és pénzeszsákkal pöffedten trónolnak.
De meztelenségünk e percben meztelenségükkel,
Még velük is együtt vagyunk, mert állnak.

S mert élünk mámorosan és alázatos nevetéssel,
Meztelenül ős olvasztó tűzben, mint a madarak,
Mint a felhők, mint a farkasok — mint az élők!
Se világ, se harc, se osztályok, se népek,
Két eggyé ölelkező test csak a legnagyobbbról tud,
Csak a legnagyobbbról, mert még a csillagokról sem,
A napról se, a városokról meg egyáltalán nem,
Csak a legnagyobbbról tud, mely örök mélyekből
Zuhog fel s zuhog át rajtunk,
S ragad magához, s két testünk két

[összeforró égő szárny

Csodalény, mítosz

Két lebegő szárnyal, izzón csillogó

[örök tengerek fölött.

— Így szavalt a költő. Egyszóval — jegyezte meg
[erre a salgótarjáni proli,

Aki épp akkor indult le a szénbányába,
A szénbányába hajnalban jó mélyen

[a tavaszi föld alá —,

Egyszóval a költő, aki madárra, bankárra, felhőre s

[katonatisztre gondol,

Sőt csillagokra s fákra is, a költő elfelejtette

[a bányamunkást,

Ki estére oly fáradt, hogy kevesebb a bogárnál,

[sőt a földnél is,

És szomorú tuskóként esik le az ágyra. Pedig

[egyébként úgy emlékszem,

[hogy a költőnek igaza van.

VIII.

A csokoládészagú cukrászdában a kiszolgáló
[csinos kisasszonyok
Nem szeretik a cukrot, nem kívánják meg a
[legezüstpapirosabb,
Leghivalkodóbban drága édes csemegét se.
A csinos kisasszonyok mosolygó képpel
[szolgálnak ki mégis,
Úgy tesznek, mintha ők is igen finomnak ;
[tartanák a cukrot,
Amit ünnepélyesen szép papírzacskókba
Választékos mozdulatokkal csomagolnak be, s úgy
[nyújtanak át a vevőnek,
Mint önértékében bízó költő a szép és gonddal
[megszerkesztett verset.
Ó, csinos bécsi kisasszony, 1 862 468 Bécs
[lakosainak száma,
De közülük egymillió nőre csak 862 468 férfi jut.
A szegény kisasszony a 137 532 nő közül való,
Egy a 137 532 közül, akikre már Bécsben
[nem jutott férfi.
Hát ő hogy ugorja a rút árnyékokat?
Hogyan, mikor ott szerepel százharminchétötharmickettő
[között?
A csinos bécsi kisasszony férjét, gyereket szeretne,
És a csokoládészagú cukrászdában mint jó
[megjelenésű leány
Selyemharisnyában, magas sarkú cipőben
[tipeg-topog, mosolyog,
És férj helyett beérné tán már szeretővel is.
Aki üzletzárás után várna rá a villamosmegállónál.

IX.

Ó, Mária, tengermek csillaga,
Ó, Mária, békesség gyémánt tornya,
Az áldás átok.
Ó, Mária, te boldog, fájó asszony,
Te élő fiad láttad a kereszten,
A miénk
Meg se születhet,
Mert ki gépeli akkor az üzleti leveleket,
Ki árusít akkor a kalapszalomonokban,
Mikor a kövek nem válnak kenyérré,
S még a köveket is csak pénzért adják?
Tenedek volt kiért imádkozzál,
S volt ki előtt magadba ölni jajt,
Mi csak magunkért imádkozhatnánk,
De nem imádkozhat a reménytelen.
Ó, Mária, jóság, jazz-bandes éjben is csillag,
Túl távol az ég, melynek csillaga vagy.

X.

Csodálatosság csendje csókkolt meg,
Alszol, barátom. Az előbb még zakatolt
Agyad, még százcsomós sűrű hálóban
Fickándoztál marcangoló száz gonddal,
S most szabad vagy. Folyammá párásodott a világ,
És lecsapódott a békés Semmibe,
Alszol, barátom.

Így szavalt a költő átvirrasztott éjszakában,
Meghatódottan dúdolván pihenő alvókról,
Kiket a palotákban, útszélen, poloskás börtönben vagy
Anyjuk mellén lepett meg az álom.
Hajnali két óra volt, s a városokban még dolgoztak
A reggeli újságot gyártó rotációs gépek,
S a nyomdák előtt topognak már teherautók sofőrei.

XI.

Már jönnek a tasakos rikkancsok is és kiszámolják
[nekik,
Gyakorlott, fekete ujjú, ásító emberek számolják
[ki nekik
Az imént összehajtogatott, tapadó újságokat.
A rikkancs nem holmi frisslábú, huncut kölyök,
Túl vidám ez a rikkancs név a hatvanéves ménikéhez.,
Túl vidám ez a rikkancs név a műgégés rokkanthoz,
Rokkant, rikkancs, nehéz ám a rikoltás
Hangos villamos, süketítő autórohanás mentén,
Mikor hozzá még az embernek gége helyett cső van a
[torkában
Mert a bestiális honhaza 1917-ben hőssé avatta,
S nehéz ám a rikoltás, ha hatvanéves a néni,
És huszonöt éve szolgálja torkával a kiadó rt.-t
[és az utcát.
De meg azonkívül alig is érdemes most már,
Csak számon tartott csendes kuncsaftok vannak.
Hej — sóhajtott a néni —, a háború, mikor a
[háború volt.,

Tudja, rokkant úr, akkor érdemes volt,
 Az igen, a sok rendkívüli, szétkapkodták a lapot,
 Boldog volt, aki kapott — de ma?
 Hej — sóhajtott a nénike, és szép emlékeibe merült el
 —, Belgrád, Mazuri-tavak, Marne, Doberdo —
 És szédítő számokat mondott.
 A műgégés rokkant bánkódó szívébe pedig
 [beosont a vágy,
 Hogy megérné ő is egyszer jó idők felvirradtát,
 Hogy boldoggá tenné, kinek ő drága pénzért
 A rendkívüli kiadásból egyet-egyet eladna.
 Igen, igen — szolt —, ma már nincsenek szenzációk,
 Még a háború után volt valami, forradalmak, miegymás,
 De aztán az is elmúlt, s azonkívül akkor még
 [kórházban feküdtem,
 S most meg már rend és béke van.

XII.

Ki látta már elmúlni a tavaszt? A tél elmúlik,
 Elmúlik az ősz is, de a tavasz csak diadalt ül a nyárban,
 És ezernyi érett gyümölcscsel, búzatengerek
 [büszke énekében
 Az undok mulandóság szemébe nevet.
 A parasztok már alig szürkéllő hajnalban felkeltik
 [a béreseket,
 Tőgyes, hallgatag tehéndámák rátartin és álmosan,
 Gondolattól felhőzetlen nyugalommal vonulnak fel,
 Mint holmi királyi udvarhölgyek csoportja udvari
 [szertartásoknál.
 Várja a csordát a harmatos, dús községi legelő,
 Fújja a kürtöt a pásztor, a rongyos, karikás ostoros
 [főudvarmester,
 Nyílnak a kapuk, előcammog s gyorsan gyűl a
 [lomha nyáj.

Idill ez, kérem, több ezer éves falusi idill,
Csak kár, hogy a szomszédban, vonaton félóránnyira

[innen,

Ott van a város, a gyümölcsstelen, a füstös és éhes,
Hol tej nélkül nőnek fel csenevész gyerekek,
Oda űzte el a zsíros, fukar falu a sovány szegényeit.

Ki látta már elmúlni a tavaszt? Ó, barátaim,
Tudnék szebb idillt. Ha egyszer a tőgyes, rátarti

Lomha tehéndémákat nyolc-tíz szegény béres

Innen a falunkból szép csordában lehajtaná

[a város piacára,

És a város szurtos kölykei, lányai fejnék őket vidáman

Ragyogó, gyorsan telő sajtárokba,

És körül mosolygó apák és anyák, szent, finom

[rendőrkordon

Élvezné s őrizné az éhesek jogát.

Ki látta már elmúlni a tavaszt? — kérdezte ismételten

[a furfangos költő,

És az egyszer kivételesen a költővel egyetértően nevettek

[a város és falu

Szegényei, akik különben nem értik a tréfát,

És egyébként is az idillek iránt nem épp fogékonyak.

XIII.

Egy-egy házfödél alatt néha barátok is laknak,

De minden jobb háznak födele alatt legalább

[két ellenség.

Hogy egy ízléstelen példát mondjak: az új szobalány,

Miközben nyájas arccal várja úrnője parancsát,

Gondolatban, magában ilyesfélén szól hozzá:

„Ugyan kérem, tisztelt borotvált szemöldökű hölgy,
Ne izgassa föl magát. Az egész csak tréfa,
Azonkívül tehát kellemes a kertre nyíló

[hálósobában minden,

Csak épp hiába nyomja meg a villanycsengő gombját,
Csak az ajtó maradt 24 órára zárva,
És a kulcs a szobalány zsebében marad.

Tisztelt hölgy, felesleges, mert nem vezet célra

A toporzékolás, a lárma,

24 óra tartamára nem hagyhatja el szobáját.

Hogy miért? Azért, mert ma a szobalány az erősebb.

Két hónapig feküdt fapriccsen börtönben,

Kettő hónap egy lopott lepedőért,

S az ő ellopott két hónapjáért viszont

Egy napot mindenáron el akar lopni Öntől.

Miféle szobalány? Csak szobalány,

Mint ahogy Ön csak úrnő,

Az első úrnő, aki a céda cselédnek börtönbüntetésé

[kitöltése után

Keze közé akadt.

A férj úton, Ön még aludt, ő megfordította a kulcsot,

És zsebre dugta, s elment.

Nem bánja, ha holnap... lesz, ami lesz.”

Hogy de ez abszurdum, hallatlan, Ön semmit se tett?

Biztosan, de viszont biztosan van némi igazság

Az aljas szobalány okoskodásában is.

Hogy ti. hadd kószolják meg az ártatlanok is

Visszhangtalanságát s legalább halvány ízét a keserű,

[süket börtönnek.

Tehát ne izgassa fel magát. Ismétlem, az egész

[csak ordináre tréfa,

És új szobalányának romlott fantáziája, miközben

[autójába segíti Önt.

XIV.

Két hónappal az ezüstkodalma előtt
Este kinyitotta a gázcsapot a húsz éve közbecsülésben álló
Cipőkereskedő, lelkes cionista és nemrég még milliomos,
A sikált konyhaasztalon két karjára hajtott fejfel
Találta meg reggel rokonai látogatásából hazatért
Mit sem sejtő, szerencsétlen hitvese.

Mór, Mór, kiáltozott, Mór azonban a halottak

[szokása szerint

Semmit se hallott, legalábbis a halottak szokása szerint
Úgy tett, mint aki semmit se hall. Nosza jöt az orvos,
A mentők, mentek a sürgönyök, s jöttek-mentek

[az újságírók,

És egy órával később rádió-hírszolgálat harsányan

[kiáltotta szét az éterbe

A hírt, hogy a húsz éve közbecsülésben álló stb. stb.

Az újságok mély megdöbbenésről írtak,

De igazság szerint általában senki se döbbsent meg,

S a beavatottak meg éppen nem,

Mert már hetek óta tudták, hogy baj van Köpecen,

S az özvegy, kezében a búcsúlevéllel, állt még,

Mikor megjelentek szép számmal egyéb közbecsülésben

[álló sápadt férfiak,

Tönk szélén álló hitelezők,

Igyekeztek az arcukra ráírni, hogy meg

[vannak illetőde,

De jöttek, hogy megmentésék, mit menteni lehet;

Gondolatban számoltak, vitatkoztak és haragudtak

[a megboldogultra,

Direkt bosszantó volt, hogy az ott a bonctani intézetben

Mindent itthagya fölényesen fekszik a

[márványasztalon.

Egyik különösen elkeseredett Közbecsülésben Álló

[hangosan ki is mondta.

Ez erkölcstelen elintézése a kötelezettségeknek!

XV.

Ó, Theofil, te filantrop, ki vigyáz a rendőrökre?
Mostanában minden nagyobb városban látni
A léhűtő, gyanúsán csontos arcú rongyosokat,
Komótosan üldögélnek a poros városi parkok padjain,
Némelyik szájában pipa, de csak akkor kerül

[bele dohány,

Ha arramenő úr eldobja vagy könnyelmű mozdulattal
A bokrok közé hajítja el maradék cigarettacsutkáját.
Mostoha Isten madarai ők (hivatalosan: munkanélküliek),
Nem vetnek, nem aratnak és nem is gondoskodnak
A holnap napról; mostoha Isten szomorú, gubbasztó

[madarai ők,

Nomádok a város jól épített magas házai között,
Kopialóművészek, akiket senki se néz meg,
Süttetik magukat a nappal, gondolkozniok felesleges,
Minden tudnivalójukat tudják, látván,
Hogy itt ülnek a városban, s nem kellene senkinek,
És néha egész tisztán, érthetően hallani vélik
A csukott kapuk, a fényes boltok és komor város

[néma intelmét:

„Kérem, Önök csak gondot okoznak a hatóságoknak,
Önök feleslegesek, Önök egy megoldhatatlan probléma,
Minden hely foglalt,

Ne makacskodjanak, haljanak meg, haljanak meg.”
De komótosan a dacnak csak üldögélnek, egymáshoz

[se szólnak,

Ha lenyugszik a nap, a bokrok alá rejtőznek
A rendőrök elől, kiket zsebeikben töltött revolverrel
Időnként kiküldenek vadászatra e szívós életű sötét

[tanyázók közé.

Ó, Theofil, ó, Theofil, ki vigyáz a rendőrökre?

XVI.

Nyáron könnyebben kel fel hajnalban az ember,
Már világos van négykor, és a madarak énekelnek.
Az államügyész már be is állította a vekkerórát,
Odatette az éjjeliszekrényre és vetközni kezdett,
Korábban akart lefeküdni — ekkor csöngettek,
És jött a hír, hogy ez esetben a példa nem fog riasztani,
Ti. Meghalt a galád. Meg. Kifogott az államügyészen,
A bírón, az újságírókon, az egész közönségen,
Holott a fogházorvos naponta kétszer is meglátogatta,
S nem kímélve a fáradságot, számolta figyelmesen

[a pulzusát,

S mintha fizető páciense volna, fecskendezte belé az
[éltető kámfort.

„Ütött a tizenkettedik óra. Mi lesz az államhatalommal,
Ha ez így tart? Múlt héten a m. kir. rendőrség

[folyosójáról

Az emeletről ugrott ki a halál cinkos karjai közé
Egy kommunista, most meg egy halálraítéltet
Pár órával a kivégzés előtt szöktet meg a halál.
Semmi jó se származhatik a rendre, ha így
Büntetlenül fricskát lehet adni a törvény tisztos orrára,
Mely kéthetes tárgyaláson, íme, hiába szaglált.
Micsoda vicc az, kérem, hogy például harmincéves

[korában

Életfogytiglani fegyházra ítélnék valakit,
S az illető fogja magát, s meghal élete delén,
Mondjuk a negyvenedik évben, noha pedig írva áll,
Az ember élete éveinek száma hetven?

Hogy lehesen óvni rendet, törvénytekintélyt,

[közbiztonságot,

Ha valaki így mirnikszdirmiksz elbliccelhet 30 esztendő?
Elég baj, hogy a társadalom legrosszabb ellenségét is
Egyetlen akasztás után már többé büntetni nem lehet,
S az illetékes hatóságok kénytelenek a sír széléről

[visszafordulni.

Jöjjön el a te országod! egy ország legyen ez és a túlvilág.
Az állam szent akaratának ne szabjon határt
A galáddal a levet összeszűrő cinkos halál,
S miként a földön, úgy a mennyben is
Tartassék tiszteletben s hajtassék végre az
[államügyész rendelete,
Hiszen csupán ez hiányzik még ahhoz,
Hogy Leibnitznek hiánytalanul igaza legyen. Ámen.”
Egyébként, mint magánember, az államügyész
[másokkal együtt
Örült neki, hogy nem kell hajnalban felkelni.

XVII.

(Intermezzo)

Illés barlangjának csendje.

Nem, nem, nem,
Nem, nem, nem,
Se Istenben, se emberben,
Se a filozófiában, se a technikában,
Se a barátaimban, se feltámadásban,
Se a feleségemben, se a munkámban.

És tudsz, lehet így élni?

Szeretem, hogy élek.
Szeretem, hogy nyár van.
Szeretem, hogy látok.

Boldog vagyok, mert vagyok, reménytelen vagyok,
[mert vagyok, mert

Szeretem az életet, és mégis meg fogok halni.

Lám, ha egy sóhaj kiröpül a nyitott ablakon,
A júliusi napban fázós szürke
Fátyol ereszkedik a karcsú fákra.

Élő lomb vagy, meleg testű madár,
Közelebb áll szívemhez,
Csodákat ajándékozóbb,
Szentebb szolidaritás,
Mint egy túli, százszor jó Isten.

Ki vagy te, ki így szól?

Te vagyok — mondta valaki,
És csend, mint Illés barlangjában.

XVIII.

A gabonakereskedő kiment hajnalban a parkba.

„Humbug az egész. Mindenki úgy tesz,
Mint aki a kígyó fejére készül tenni sarkát,
Csinnadratta, csinnadratta,
Összecsendül a nép tenni és nézni a vajúdó csodát.
A vége egy parlamenti szónoklat,
Vagy ötpercentes bérjavítás, új kollektív szerződés,
A madarak tovább is kalitkában maradnak,
A pálinkát tovább mérik ki,
Lenin mauzóleuma mellett pálinkát mérnek,
A bányákban még mindig nem süt a nap,
A katonákat tovább egzecírozgatják,
Isten éltesse, tisztelt világforradalom!”
„Eltárs, micsoda beszéd ez? Európa proletárjai
Cserbenhagyták az orosz testvéreket,
S azok — mit tehetnek egyebet —, ellenséges gyűrű
[szorongatja őket,
Csak lassan, teknősbéka tempóban mehetnek előre,
És akárhogy is; kiradírozni már nem lehet,
Hogy voltak és hej! állják ám a sarat! lesznek is...”

Mit povedálnak? Mi közük Oroszországhoz,
 Ki hallott olyat, két éhes ember, munkanélküli
 [éhenkórászok,
 Hiányzik a betevő falatjuk itt Cegléden, és Európáért
 Meg a Lenin mauzóleumáért fáj a fejük?
 És hozzá még úgy tűzbe jönnek, mintha családi
 [ügyükről
 Vagy tőzsdei árfolyamokról volna szó...
 Így szólt harmadiknak, de csak magában
 Az ideges gabonakereskedő, ki üzleti gondjai miatt
 Álmatlanul töltött megint egy éjszakát,
 S kiment hajnalban sétálni a parkba.

XIX.

„De hiszen még egy bugylibicskát is felvesz az ember
 [a sárból...”

„Barátom, ha bugylibicska volnál,
 Ja, ha bugylibicska volnál,
 Bugylibicska — na igen, az más,
 Falun még mindig használják szalonnaevéshez,
 Vasárnapi virtuosos késeléshez,
 Tudniillik a szegényebbek még használják,
 De téged mire lehet használni?
 Miért érj te valamit? Hogy húszéves vagy, monddod?
 Mi hasznom a húszéves fekete szemedből?
 Mi hasznom a húszéves erős melledből?
 Mi hasznom az állítólag halhatatlan lelkedből?
 Amennyire mindez fontos neked,
 Annyira érdektelen az én számomra;
 Elég mindenkinek a maga baja,
 Őszintén szólva szeretnélek már lerázni,
 Maflán, értetlenül bámulsz rám.
 No ne tartóztass már tovább,

Végeredményben én értem a felháborodásod,
A te helyedben valószínűleg én is fel volnék háborodva,
De *de facto* én az én helyemben vagyok,
És egyáltalán nem használhatlak, menj utadra.
Nincs? Nincs utad? Még utad sincs?
Hát akkor menj úttalanságodra,
És vigaszul hidd el: majd csak lesz valahogy,
Úgy még sose volt, hogy sehogy se lett volna,
S az őszinte szó arannyal fölér.”

XX.

A falu borbélyja is holnap leteszi a borotvát,
Elmegy aratni. A szállásra magával viszi
Feleségét, két gyereket és a maláriáját is,
Melyet még az orosz fogságban szerzett.
35 éves ő, de egész kopasz,
Fejtífusza is volt, és kihullt a haja.
Derék ember volna, ha nem volna hibája,
Ezt ő is tudja, és ezért zengő szóval
Dicséri az aratás egészséges örömeit.
Kettőkor kel az ember, pohár tejet iszik,
Délig munkában, s akkor szalonnát pirít,
Utána megint földbe ásott köcsögből friss hideg tejet,
Tejet és tejet, és aztán, ha már nem oly hév a nap,
Újra munkába világos éjszakáig.
Nézd, csupa rajongás a borbély.
Kérem — mondja —, ez egészség, ez természet, ez élet!
(És szép kereset is: egész évre van kenyér.)
Vizeskék szeme csillog a falu borbélyának,
Most nem emlékszik a világháborúra,
Nem a hadifogságra, még a borotvát is
Csak szórakozottan tartja kezében — Rousseau álmát
[álmodja,
És dől belőle messziről rossz pálinkaszag.

XXI.

Én is kicsit a falu borbélyja vagyok, és te és a
[harmadik szomszéd is,
De általában ilyen köztudomású dolgok
Senkit se érdekelnek, még csak annyira se, mint
A népszövetségnek júliusi ülészsaka Genfben.
Amerikában strandkirálynőt választanak,
A kies Bezdánban is — Bécsben befejezték a
[műjég-korcsolyapálya
[építését,

Hogy nyáron is lehessen korcsolyázni.
A képeslapok a primadonnák fényképét hozzák,
Fürdődresszben a homokban, levegőben és vízben.
A cselédlányokkal nem lehet bírni,
Mind bolond aratás idején,
De a gyávábbak a télre való tekintettel
Nem mernek felmondani,
Noha álmaikba is belekattog a cséplőgép.
A félmeztelen mozdonyvezető poklot hallucinál
A kazán mellett, és mégse félnek vonatra ülni
Az üdülők, kiket követ a zord unalom,
És a betegek, kiket-hajszol hiú remény.
„A halottakat gyorsan el kell temetni,
Mert a kánikulában már első nap bűdösek.”
Ezt, mindig csak ezt hajtogatja Steinhofban
Egy szegény tébolyodott bankigazgató,
Aki azonban még most is hangoztatja,
Hogy ezen a világon úgy van minden rendben,
[ahogy van.
Minden második szava: természetes, természetes.

XXII.

Meghalt a derék, öreg börtönőr, meghalt Kulcsár bácsi.
Huszonkilenc esztendeig éberem töltött élete
Legnagyobb részét csörgő kulcsosomó muzsikája

[mellett élte,

És később már annyira megszokta tekintélyét,
Hogy nem is volt rá büszke, mikor a börtön folyosóján
Őnézetesen és fenyegetően kongtak kemény léptei.
Közben hosszú fehér bajusza nőtt, hét gyereke született,
A két legkisebb meghalt, a legidősebb azonban rendőr,
És ha ők ketten az uniformisban délcegen egymás

[mellett haladtak,

Peckes, de komoly járásuk, kip-kop kip-kop,
Nyugalom, biztonság, bizalom taktusától feszült.
Meghalt a derék öreg börtönőr, s ha maradék
Négy gyermeke is, mint a legidősebb, el lett

[volna már látva,

Egész nyugodtan halt volna meg. Tisztelte a törvényt,
Őrizte a törvény ellenségeit, s feljebbvalói becsülték;
Elvette tehát erényei jutalmát. Elégedett volt,
És még halálos ágyán se jutott percre se eszébe,
Hogy huszonkilenc esztendeig őrizvén a rabokat,
Élete nagyobb részét ő is rabként börtönben élte.
Nyár volt, mikor meghalt. Egy húsz évre elítélt rab
Unalmában kiszámította, hogy hány ezerszer
Forgathatta meg zárjában a kulcsot
Huszonkilenc esztendő alatt boldogult Kulcsár bácsi.

XXIII.

A viziló nem öszvér, és viszont.
Különösen az utóbbi szeretném némileg hangsúlyozni
A prokuristákkal, igazgatókkal és egyéb
Soknevű civil káplárokkal szemben.

Csak öszvér az öszvér, Isten látja lelke.
 (Ámbár Isten jól tenné, ha testem is kicsit,
 Legalábbis valamivel többre taksálná.)
 Megfoghatatlan, hogy a költők
 Csodálatos magosságok titkaiba akarják
 Beavatni a prokuristákat és igazgatókat,
 Mikor még ez egyszerű alapigazságok
 Kezdeténél se tartanak. Istenem,
 Emeld fel magadhoz a főnökök szívét,
 Ti a királyok szíve már kevésbé aktuális.
 Most pedig menjünk aludni.
 Én, szegény lojális kis hivatalnok elmondtam esti imám,
 Jó éjszakát, rendőrfőnök úr,
 Jó éjszakát, gyárigazgató úr,
 Jó éjszakát, irodafőnök úr,
 Jó éjszakát, minden ellenségem,
 Jó éjszakát, egyházam felkent papjai,
 Kik bajnoki harcot vívtok,
 S bőven álltok, derék pillérek, a sötét, falánk
 [tömegek közepett.
 Teljesítettem im keresztényi kötelességem,
 Imádkoztam azokért, akiket üldöznek.
 De jó, hogy eszembe jutott! az állami
 Itéletvégrehajtó — őt majdnem kifelejttem,
 Adj Isten neki is jó éjszakát,
 És oltalmazd meg minden általán
 Veszélyeztetett szép világod többi derék pillérét mind,
 Még a náthától is ebben a már egészségtelen őszi
 [időben. Ámen."

Epilógus

Szívemre teszem kezem, bár az ilyen patetikus
 Mozdulatok nevetségesek, s némi joggal gyanúsak,
 De mit tegyen az ember, mikor úgyszincs nyomatóka
 [a szónak?

Szívemre teszem tehát kezem, és úgy mondom:
Higgyétek el, hogy üres a szomorú szív,
Higgyétek nekem, a szomorúságnak nincs szárnya,
A szomorúság az a megátkozott kígyó,
Ki hasán kúszik, és port eszik, és ellenség.
Vigyázzatok, ma a szomorúság alattomos,
Vigyázzatok, meg akar marni, le akar teperni,
Hogy lehulljon követelő kezetek, amit még feltart
[a remény.

Siessetek, siessetek,
Nem gondoltátok már ti is a gondolatot,
Hogy egy perccel örökre le lehet késni mindent, mint
[egy vonatot?

Akit megmárt a szomorúság, lehet szívében szent,
De üres kezű szent, ki már dacra, haragra lágy.
Szívemre teszem kezem: áldott s Istennel teltebb
Egy sztrájkoló inasgyerek keserű kis szívének kedve is,
Ki nem tud róla, mi a káosz,
Ki nem kérdi, kétli: szül-e majd csillagot,
Csak azt mondja: mi ifjúnunkások — és fenyegetőn
[nevet.

KAROD ÖLELT

Örül a felhő átragyogó napnak,
De jó reszketni így karod között,
Hullni, elveszni, lenni vetkőzött,
Gyönyör-legyőzött, meztelen, testetlen,
Fénybe aléló fénytüzes lehelet.

Ajkad lehel, s leheleted leszek,
Karod ölel, s ölel rám alakot,
Künn dördülhetnek mennyköves sorsok,
S szent sóhajok taraja eget verhet,
Én, csillogó, boldog elorzott, rólok nem tudok.

Mint mikor szikrázó szűz havas tetőkön
Átsuhan fönt szálló galambraj árnya;
Sors, sóhaj, árny nyomot se hagy,
Karod ölel, és csak a fényesség van,
Most nem vagyok, most örülök, most te vagy.

MI

Éveim vastagodó könyvébe
Minden lapra új nagy értelemmel
Újra és újra beírod neved.
Már csak benned ismerek magamra,
Ujjam hegye is rólad beszél,
A gondolatot előtted gondolom,
És amit látok szépet: szemed után kívánkozik,
Fényes és szigorú szemed után.
Már minden egy útba torkoll,
Csak egy út vezet már hozzám: te.

Nem tudom, vár-e bolyongó, fáradt lélekre
Tündöklő mennynek nyitott kapuja,
Én nem tudom. És mégse félek,
Mert éveim vastagodó könyvébe
Új szót írtál be, s örök már az új szó: a „mi”-
Engem is jelent a te neved,
Az éveim már a te éveid,
Féltem, míg életem csak enyém volt,
De most az én hajam is végigsimítja
Komoly hajadonhoz felemelt kezed.

ZSIDÓK ISTENE SZAVÁVAL

Ha lesz, kit ez vigasztal, hadd álljon itt megírva,
Hogy engem se kérd az ördög se: hogy vagy?
De azért súlyával fogva a szót: köszönöm, megvagyok.
Köszönöm bizony, s megvagyok bizony,
Zsidók istene szép szavával: vagyok, aki vagyok.
S ebből élek. Lehet: ez másnak éhhalálhoz se volna elég,
S én — naphosszat egyedül, akárcsak az idő —
Élek, élem magam. Megvagyok.

Szebb volna dicsekvő, döllyfős legénykedés,
Hetvenkedőn félszemre vágott kalap,
De mit tegyek! az igaz szó az én barátom.
Megvagyok hát, s nem csattanok épp ki
Pirosposzsgás, ujjés boldogságtól...
Tán nincs is borkóstoló, ki olyan jártas az ízekben,
Mint én a zamat nélkül való napokban.
Ó, csodálatos, hányféleképp keserűek a napok!
Olykor egy utolsó meggebedés gyönyörpárás színekben
[kísért,

S rajongást ébreszt.

Valljuk be, szó, ami szó, nincs, ami oly fárasztó, mint élni,
Az az egyszerű igazság, hogy nincs út és nincs útitárs.
S tán minden cserélhető, de nem a cipelnivalóink.
Ha lesz, kit ez vigasztal, íme írva áll itt,
Engem se kérd az ördög se: mit teszek?
Hogy vagyok? — s vagyok s teszek s mindent, jaj, saját
[kontóra,

Sokszor buta, néha okos szót is váltok magammal
Istenről, szerelemről, kutyákról és forradalomról,
S nincs semmim több.

Sv. Ivan, 1930. márc.

VERSEK ÉS VERSEK

Versek és versek, s nem szökkennek karokká,
Nem keményednek megtartó marokká,
Hogy elérhetném, üstökön ragadhatnám,
Velük a barna nagy földet, és mind a lányok,
Mind a fiúk futó víg lábát elkaphatnám velük,
Napfényvel versenyt csókolni rózsás lábilírákon a port.
Versek, csak versek kelnek kezem alól,
Ki jóllakathatlan kedvvel harapnék faló fogakkal,
Világok húsába szeretnék beleharapni,
S való csillaggá valaholi örök égre
Felröpíteni, feltűzni egy-egy ragyogó hálám.
Versek, versek, lám, az órák némák,
Ám vesszétül izmos legények s kemény zárt sorokban
Robognak előre, rengetik s temetik múlttá a mát.
Versek, versek, lám, a fák gyümölcsöt, lombot,
A népek városokat, falvakat, az életek életet,
Ízeset, hangosat, színeset, foghatót hajtanak,
S jaj nekem, kinek kalapácsom, kardom, karom, házam,
Kenyerem, mámorom, lángom szó lesz, csak szó!
Áradat a való, s ha bajt szül a jó, de jót vet a baj.
Csak duzzadni, duskálón duzzadni akar az ár,
Az élő, a teremtő élet. Versek, versek,
Kapzsibban, mint ti, életet nem imád élő,
Tobzódva adni s habzsolva falni jobban, mint én, ki
[szeretne?

S versek nem szökkentek mégse karokká,
Versek, mégse csukódtok szorító marokká,
Bűnvallón, csüggedt fejjel, mint vértelen árnyak álltok
Világok áradt, hús-vér, dús, büszke színe előtt.

RETTENETES HŰ SZOMORÚ...

Jó volna boldog Istent hinni
Szép mosollyal gaz csomókat oldót
Poklokat oltót
És elébe vinni
A jajgatva is derűt profétáló
Verten verő iszonyodott szívünket

Jó volna boldog Istent hinni
Oly riasztó a fájdalmas Isten
Akinek nincsen
Csak szíve és sírni
Tudott csak látván a Várost
És fagyott sikoly keresztül a teste

Jó volna boldog Istent hinni
De szeretni csak Téged lehet
Sok földi gyerek
Kint gyűlölők mind mi
Boldog Istent szeretnének hinni
S nem lehet elfutni Tőled Te

Rettenetes hű Mindhalálíg Szomorú.

FUTKOSÓ CSONKA HOLD

Nem érem utol azt, ami fáj,
Kerget engem, kergetem őt,
Kerge kergetőzés,
Futkosó, csonka hold.

Eggyé és kerekké válni,
Mért nem lehet színültig telnem?
Nincs fájás egy, mely más mindent megöl,
S elterpedtelőn, ragyogón
Teret, szájat, szemet, szívet betöltőn?

Sose forraszt eggyé,
Sose forr eggyé
Velem, ami fáj.

SZELÍD SZÓ

Már mindent betemet a hó.
Szelíd szó, te szegény,
Szelíd szó, te didergő,
Hol egy szöglet, hol te megbújhatnál?
Más madarakkal délre nem szállhattál?

Már mindent betemet a hó.
Ma fehér, holnap piros lesz a hó.
Mit ér a nap, hogyha te fázol?
Mit ér a föld, a hős, a győzelem,
Mit ér, ha útján terajtaid gázol?

Vallok én, ki harcos harci sorban,
Utánad vágyom, csak téged szeretlek,
Bősz trombitazengés, fegyvercsörgés közt
Óvó, síró tenyérrel nyúlok utánad,
S lengő hars zászlók között

Gyenge szárnyad suhogását lesem.

Moszkva, 1936. febr. 8.

EPILÓGUS

Költő szerettem volna lenni,
Szüretre érni, szüretre hívni
Öreg koldust és ifjú lázadót
S meg még a gazdag svihákat is,
Lányt, asszonyt, minden földlakót
Meghívni dalra, vendégelni,
Jók, rosszak, tessék szüretelni,
Hisz született tékozló a szív,
S megrészeget, ki részegem!
Mint tőkén a duzzadó fürtök,
Eseng, esenget nehéz gazdagságom:
Hát nincs, nincs nekem kegyelem?
Hol késtek, jertek, szedjetek meg!
Ez az a segély, amiért fájok...
Költő szerettem volna lenni,
De nincs, ki jönne szüretelni,
S arany levél sötéten fomnyad,
Dudva, gaz veri fel a nem használt utat,
Ívó nélkül kiszárad a kutad.
Sorvad,
Huny a tűz, ha nincs, ki melegedvén szítja.
Mi leszek, mi lettem?
Se lant, se parittyá,
Csak kóbor jómadár.
Kinek nincsen hova menni,
Kinek nincsen miért lenni,
Világ annak kalitka.

1936

SOK SZÓ UTÁN

Hol ér véget az, ami én voltam,
S hol kezdődnek a többi csillagok?
Egy szót kerestem mindig életemben,
S ezer tettem ez egy szóról dadog.

Mondtam Istent s mondtam zászlót, harcot,
Szerelmet, vágyat, békét — szegény ember!
Mennyi sok szó, s csak egyet akartam:
Helyet szívekben, helyet szívemben.

Évek múlnak. Nem tíz, nem húsz tavasz
Rózsáinak hullott már porba szirma,
S csak leszem, hogy majd kinyílik egyszer
A szó, mely nélkül nem szállhatok sírba,

Az én szavam, mely túléli életem.

NEM TUDLAK MEGSZOKNI

Megszoktam hét nyelven dadogni,
S hallgatni épp csak magamén;
Lenni hazátlan, türve nem türt idegen.
S mit véremmel tápláltam én,
Láttam reményt elhamuhodni.
Halottat egyre többet temettem,
S megszoktam, megszoktam.

Világ szent szíve! hangom érte vív,
S nem hangzik túl szűk szobámon;
Ez fáj, de fájni megszokik a szív.
S a gond, piszok gond, mit bánom!
Mint más a bőrét, megszoktam rongyait.
A rám dobott kő már csak mint kis kavics
Lepattan, megszoktam, megszoktam.

De rózsa, magányos egy rózsa
Gazdátlan gaz életemben,
Te méze ínyemnek, édenem illata,
Szárnyam! Torz sorsom tartó sorsosa,
Éjjel-nappal mellettem, bennem,
Ki vagyok Isten elvetélt fattya;
Nem tudlak megszokni.

Nem tudlak, nem tudlak megszokni,
Pacsirtaszó, te, vak éjjel.
Poklom koncertjén mámorhegedüm,
Foglak, s nem tudom felfogni,
Hogy vagy, s nekem, én, értem.
Mint első nap, nézlek, féllek gyermekül,
S csodálkozva fogok meghalni.

Jóm, ó, Jó, nem tudlak megszokni.

HARMINCNYOLC ÉV

Harminonyolc év már nem gyerekjáték,
Van már mit látnod, hogyha hátranézel,
Csodákkal nem áztat már a távol,
Tudod a határt, melyen túl nem érsz el.

Már vagy, ki vagy, nem leszel boldogabb.
Neked ezeregy éj már nem mesél.
Nincs varázs. Kemény, világos a nap,
Ládd, ideje elkezdni, temessél.

Temesd el világkergető vágyad,
Magyarnak hazátlan, s még nem is zsidó,
Költő, kit egy nép se vall fiának —
Ha meggebedsz, nem lesz majd ribillió.

Úgy, fiam, úgy, nincs néped és nincs pártod.
Mit csaljuk egymást? Otthon nincs sehol.
Te már a lelked másra át nem váltod,
Csordátlan barom, ki árván bandukol.

Vörös a zászló, a zászlód vörös?
De hogy hullnál bőgve annak ölébe,
Ki szeretett, mindig, halálos keresztig,
S bornak nyújtotta s méreg lett a vére!

Ez vagy te. Járt úton is úttalan.
Ez is maradsz. S bár úgy tész s úgy kell tenned,
Mintha nem tudnád, de bizony tudod:
Minden zászlóknál tudsz te eggyel szebbet.

Láttad, milyen a cél, ha elérik,
Örülsz, hogy elérték — ám feledni,
Hogy még szebbnek, milyen szépnek vártad...
Nem tudod, és egyre tanulsz temetni.

Végén még hős leszel, halni se félsz,
Illón, higgadtan, férfiként mégy el;
Nem fogja tudni, csak egy, csak egy asszony:
Egy kisfiú sírt benned minden éjjel.

Moszkva, 1936. szept. 20.

HOLNAP

Szalkszenzmártonban,
Bácskában vagy Badaacsonyban,
Valahol
Már bizton él,
Tán már iskolába jár
A kisiú vagy a leány,
Ki majd boldogabb időkben s tán
Azon a Pesten,
Mely után nekem csak fájhat a szívem,
Úl majd udvaros lámpafényben,
Nagy asztalnál,
Lapok, nyomtatott sorok
S hányatott kéziratok erdejében
Keresi majd rég fűnőtte utaimat,
S gyűlölni fog vagy magvitat majd,
Vagy szid, vagy szeret, vagy megró, vagy megvéd,
De felgyújtja rajtam a lelkét,
S ég majd, mint égtem, míg éltem, én.

Moszkva, 1936. okt. 26.

MOSZKVAI ESTE

Ez is elmúlt. Egy kirándulás,
Emlék, ami jön utána,
Előre tudom. Láz, újra láz,
Várakozás, s a vége, hogy hiába,
Hiába ez is, hiába, mert nincs
Teljesülés, csak kitartó vágy.
Örökbe kaptam, mint a vérem,
S örökbe hagyom -- ez lesz a bérérem,
S hallom késői unokák
Hörgő kínját, s az öklöket
Látom, s fejem meghajtom,
Mintha unokám volnék s ősem,
Nézem bánatom, kivérzett öklöm,
S áldom a vágyat, s állom a sorsom:
Indulni s partot nem érni,
Feszülni hídként — és nincs túlsó part,
Esztelenül kinyújtott karral élni.

VAN ÚGY...

Tudod, van úgy, hogy az óra
Oly lassan jár, mint mikor találkozóra
Siattél s vártál, vártál —
Oly lassan jár néha az óra, holott senkit se vársz,
Lassan, lassan jár,
S te úgy érzed, valaki vár, mindenki vár valakit
Találkozón,
S mindenki helyett leszel egyszerre türelmetlen,
Türelmetlen — és egyszerre fáradt,
S mint máskor jó falat láttán nyálad,
Szájadban úgy fut most össze a bánat
Homokos és savanykás íze,
S mintha mindezt már egyszer élted volna,
S mintha minden, mi még hátra volna,
Ami még rád vár, ami majd lesz,
Unt mese volna, százegyszer hallott
Skála, miféle a kislány a zongorán
Mindennap a füledbe gyakorlott,
És mintha ráverték volna, fáj a szíved, s az arcod
Dermedt maszkként érzed csontodon.

SZŰZI IFJAN

Mennyi múlt! S lám, jóban fürösztő válladon
Szűzi ifjan ébred minden reggel.
Hány ezer napja, hány ezer éve?
Szívem mindig meg újra úgy rebben,
Mint mikor először lobbantál szemembe.

Ez a sok dobogásban sokat fájt szívem,
Higgyem, hogy egyszer csak végsőt dobban?
De csodálkozva halnék meg, édes!
Ámulnék, számról a szájad hol van,
Hol késik csodád, a csak győztes azóta,

Hogy lobbant először hatalmad szemembe.

Párizs, 1937. nov. 28.

PÁRIZS SE PÁRIZS

Lehetett volna szép is, jó is,
Csak épp há minden másképp volna,
De minden úgy van, ahogyan van,
Köpök vagy sírok, hull csak porba.

Gázolnak s még csak nem is látják.
Be jó volna részegnek lenni!
De eszem virraszt és rám olvas:
Hazátlan rongy vagy, senki, semmi.

Páriának Párizs se Párizs.
Sose érti, akinek sorsa,
Hogy mért épp én... De mért ne én?
S úgy döglök meg majd csodálkozva.

Párizs, 1938. ápr. 9.

KOLDUS, LÁMPÁS ABLAK ALATT

Fáj karomnak, hogy nem ölelt téged,
És fáj szememnek, hogy téged nem lát,
Vágyam őrjíti volt részegséged,
Mit más ajkáról szítt
Csóktanuló tizenyolc éves szád.

Távoli part! És nincs, nincs oda híd!
Nincs! És nincs! S mint éhes kósza koldus,
Ki életében nem volt soha víg,
Néz lámpás ablakot,
S kifestí magának, mint él a dús:

Gyermeklánytestedről úgy álmodok
Én őrigy álmot, vérem mérgezőt.
Lépted, sarkad a fülemben kopog,
Nyár, s mégy, most mégy felé,
S körmöd is él, mint sose azelőtt,

Körmödön érzed: övé vagy, övé,
Mint harmat napé, mint földé a mag.
Ő tán még nem hitt: eljön, nem jön-é?
S melled már neki nyílt
Fénylő bimbókkal, s a fényes hajad

Minden gyökere vágy kapni az irt:
Leheletét s az idegen erőt,
Mely titkot tép, mint Krisztus keze sírt...
Jaj, kifosztott koldus,
Nem álltál soha így színelem előtt!

Ó, áhított, ó, elrabolt nagy juss!
Nem én karomtól lett tiéd karod,
S meg nem látom én soha boldog, bús,
Első, erős, szabad,
Magad köszönő asszonymosolyod.

Hiába mondod, itt vagy, tartalak!
Mit mástól kaptál, én vesztettem el.
S a csókod néha szívembe harap:
Ótőle tanultad.
Múlt mámor éget, ha égsz is velem!

HÓNAPOS SZOBÁK

Reménynek szárnyát lelkem elvesztette,
De megtanult térdelni. Lelkem térden áll
E hóhérzajban, hogy megjött az este,
S a csend feltámad. Gyógyszer, hús ezüstkanál
Lázás szájban, neved magába már, te szép,

Te, ó, te! Négy fal, bent ágy, ócska asztal,
Papír, papír, könyv. Fönt kis villanykörte ég.
E hónapos szobánkba bús malasztal
Hús vándor év száz hónapos szobája lép,
S mindenben, hol mindenütt! mint most, velem, te jó,

Te, ó, te! Sátoros vert élet holdja,
Vallásom, vétkem, üdvöm! Bőség, életkút!
Leheleted száztorkú szomjam oltja,
S két kis melled két nászra hívó édes hűg,
Szűz fészkem, száz szerelem, száz nő vagy te Egy,

Te, ó, te! Itt s hús év óta mellettem.
Hallod, csend van. Az én lelkem most megy, bolyong
Őserdőmben, benned. S fejem kezedben.
Életem csak véres, csúfolt, mihaszna rongy,
S imádom, mert tiéd, s mert nincs másod, te dús.

Szarajevó, 1940. febr.

VIRRASZTOK

Virrasztok, mintha volna mit várnom,
Holott, szegény fejem, csak kerül az álom.
És szólok, mintha volna, aki hallgat,
Szállnak az éjben felrebbent varjak,
Mint léghuzat száz résen, süvölt be a sötét:
Levette rólam az Isten a kezét.

Szarajevó, 1940. ápr. 3.

MINT FENT A HOLD

Nem egy csapásra, csak mint fent a hold,
Fogyott s elfogyott, ami miatt jó volt
Élni, írni, beszélni itt —
Elfogyott, s a szélütött föld áll.
Ma már reménynek híre se hallik:
Még halni jobb, ha élni kár.

Szarajevó, 1940. ápr. 3.

KIS DAL

Elment az én rózsám idegen országba,
Nem méhettem vele és nem is utána.

Elment az én rózsám. Megyek én is, megyek,
„Föld alatt” jó ország, ott nincsenek hegyek,

Ott nincsenek jegyek, hajó, vonat, határ,
Hazakapja párját ott, aki hazavár.

Szarajevó, 1940. ápr. 3.

JAJKIÁLTÁS

Tapadjunk össze, sírva tapadjunk,
Szentségtörő vad örület
Szálta meg kezéd, kezemet,
Tapadjunk, ments meg, mentsük meg egymást!

Romboló angyal jár minket körül,
S viharja véres zavarba
Kavarja, hogy legyilkolja
Szívem szívét, szíved szívét: múltunk.

Rémület szent villámfénye!
Nem hülhető együtt-lázba,
Haláltalan tapadásba
Tapadjunk össze, örült tékozlók,

Vonagló szívek, magunk gyilkolók.

GYŐZTESEK ÖNTELI MÁMORA . . .

Győztesek önteli mánora, érte beteg cserepes szám!
Bíbor ítal! ha csak egyszer ízlelni szabadna nekem,
Kelyhed egyetlenegyszer nekem is diadalmas örömmel
Emelnem adódna,
Egy korty, csak egy! S ára ha lenne a még azon percben
Cseppenként elfolyó vérem,
Hála piros szirmai, csóközön, mintha csak
Csókolnék, míg halálba fogyok,
Boldogan esnének cseppjei porodra, föld!
Szűnne pörünk, öled úgy nyílna feledni elébem,
Mintha te mostoha nem, sohasem, csak anyám,
Jó szeretöm s más soha nem voltál volna.

De győztesek üdve, feledő pihenés, te,
Mért hogy öreg fejem egy haja szála se ismer?
Láttam is, álltam is harcot, nem egyet,
De ünnepi trombita, dob ha diadalt harsant,
Egyszeriben valamint aki álmodik, álmodott,
Ébredek, s mindig erősen a bánat ős küszöbére szögezve,
Vesztesek, mindég a megsebezettek alomja mellett,
Győzelem alja, típort, lihegő kintetves alom.
Győzelem! egyszer adódna! nekem is ütne egy óra,
De győzni ha van, ki síratja, mit ér?

Kintetves almon, alul, legalul,
Kudarc! kiáltom minden győzelemre,
S esztelen, én, csak az egyre, enyémre repesek
Várva — az egyre, mely mindeneké leszén,

Nem ököl, de öröm tenger nagy tenyere,
S fűszál se sehol, mely elhervadna miatta.
Győztesek önteli mámora, érte eped cserepes szám!
S nincs pihenés! örök, Éden után égő szomjammal
Csak csúfol minden ital. Diadaltalan minden harcom
S a remény! Röhögő ostoros szajha
Tart rabul, küld, uszít, s újra meg újra csak fáj.

ÓDA A FÁJDALOMHOZ

Állok a parton, még állok,
Szenny véres hulláma viszi roncsaid,
Templom, életem hajléka, isten s ifjúság!
Már rég bús, félszeg, utolsó remények,
Ők is, súlyos kövekként, látom, merülnek.
Kifordítom minden zsebem a szélnek:
Morzsa se maradt. Fussak?
Nincs hova. S úgyszincs már miért.

Romjaiból fennmaradt rom, még állok
Mégis. Mit tart fel, izzó üszök, ki mért nem alszom?
Ó, fájdalom, te megmaradt maró kincsem,
Fájtod, mi van, fájtod, mi nincsen,
Mint maga Isten, erős vagy! hú vagy!
Talán megölsz, de szép már csak te vagy,
Legszebbem! S nincs, ki tőlem elragadhat.
Szorítlak, szoríts vágyörző nászban.

Fájj. Míg fáj, mi van, s míg fáj, mi nincsen,
Tanút, zálogot tartok. Templom, büszke hajlék,
Isten, ifjúság — megcsúfoltak, elsodortak,
Minden veszve, de fényetek őrzi bíbor fájdalom.
Szennyel és bilincsel, csúf, csúf, zászlórongyokkal.
Minden romokkal dacolva épen éltek bennem,
Továbbéltek! Fájdalom, te titkos Túlélő,
Tilos eltilthatatlan, te, fájdalom, fájj!

Szoríts, szorítlak, gyászgyőző nászban
Kísértet, követ, rettenetes angyal —
Jákob ösömmel virradatig tusakodtál,
S lett hajnal. Ma csak magány, jaj és éj van,
S tán hajnal nincs is. De vagy, te vagy!
S romjaim élő romja, csak általad állok,
Szíved verésétől ver csak még vert szívem.

Drvar, 1941. július 1—3.

VALLOMÁS

Már annyi part elmaradt mögöttem,
S hányszor dobtam magam zászlós lángokba,
Hogy együtt égjek — s csonkulva, törötten
Megmaradtam, mint külön, veres üszök,
Se láng, se hang. Önizzásába veszve,
A világhódoló lelke, jaj! varázslat foglya,
Önálma várába befalazott tücsök.

Drvar, 1942. jan. 9.

VÁNDORBOTOM MEG-MEGTORPAN

Valószínűtlen vagyok. Még a nyelv is, melyen kiáltok,
S egyáltalán,
Lesz negyed századja már, hogy kalásznak hívták a
[kalászt,

Lánynak a lányt s lángnak a lángot, mit láttam.
Föld helyett emlék az, min azóta állok.
Negyed századja lesz, hogy emlékekből élek,
S máig nem ért utol árnyas újtó feledés.
Emlék a remény s a bánat, miért vérzem,
Emlék a foglalat s életem, mely mint ékszer
Höben, fagyban, porban töretlen egy s egész,
Furcsa magamnak is már legfurcsább talány.

Vándorbotom ím meg-megtorpan:
Koldusgazdám, kérdi, s ha rosszul emlékszel?
Koldusgazdám, kérdi, s ha jól is emlékszel,
Van-e még minnek, van-e még ma már?
Rég volt voltak, miket te érzel,
S kikre vágyva vert szíved, szíved dobban,
Hozzád nekik közük se lesz talán.
Nem csak emlék-e, emlék-vaklárma
Őrzött őrződ: hazád, házad?
Reá az életet tetted,
S tán sose volt, nincs álhír, káprázat...

Vándorbotom már meg-megtorpan.

Bosansko Grahovo—Kntn, 1942. július

KÖSZÖNET

Sem szívviharban, sem más fájdalomban
A múlható múltat nem ismerém,
Heg sose támad éveim sebén,
S ki halni tudna, nincs olyan halottam.

A pillanat szárnyát ha én megfogjam,
Pillangóból pók lesz varázs cselén;
Megőszült az aranyhajú remény,
Szemében vesztes bánat és iszony van.

Ne hidd, hogy sírok. Ami meggyötört,
Kín, mint gyönyör győzelmes dalba tört,
Hétköznap is vasárnap így gyúlt százszor.

Kancsóm ma is színültig tölti vágybor.
Jó nem, de gazdag volt hozzám e föld,
S a vágy túléli azt, mi összetört.

Knin, 1942. július

SZEMED

Színét se tudom. Néha barna,
S olykor mint mély erdők, mohazöld.
Sárgán is láttam és súlyos sötéten,
Fájni is fáradtam, akár a föld.

Csókolja szám, s el mégse érem.
S rám ha tárja fényes kapuját,
Látom múltjaid: ősök s lányka benne,
S börtönök, tájak, fájt arcok, ruhák,

S nézem, s nől, s van ezernyi terme,
Lakókkal, kik színem se látták.
Kizárt vagyok. Kint csókom, s kint, ki nézem.
Kövült pilláid bús parton bástyák,

S állják ostromló tenger szívverésem.

Köln, 1942. november 10.

HA EGYSZERRE

Látod, látod, mire jutottál,
Élted tetted rám, elbarangoltál.
Bánatok álltak, haramiák lesbe,
Mégis kézen fogtál, büszkén mosolyogtál.
Erdőirtó mosoly, remény sütött benne.

Más, százszor erősebb, lehet néha gyenge,
Csak neked, szegényem, már a sorsod egyre
Úgy menni, mintha sohase fáradnál,
Mintha szent szíved még kicsit se rettegne.
Erdőirtó mosoly, fényesebb a napnál.

Szemed mélyén évek s tükör van elrejtve.
Tükröm tükre is, mert lelked lelke.
Ne nézz a szemembe. Árvát látnál, árva,
Síró lelnék sírót, s jaj, ha már egyszerre
Erdőirtó mosoly nem csalna, lefájna,

Kiáltva dermednénk be a rengetegbe.

Köln, 1942. nov. 24.

REJTS EL

Semmi se történt. Asztalnál ültünk,
Kis asztalunknál egymással szemben,
Ketten. Fejünk fölött szótlan villanylámpa
— Úgy, mint szemem más szobákban látta,
Ha titok-sajdultan be-belestem
Nyáron a házak nyitott ablakán.

Semmi se történt, s döbrentő talány
Lett, és fájt, s először láttam: lám, itt
Kis asztalunknál ülünk és ketten
— Riad a szívem, ámul és retten.
A biztonság csak elszunnyadt pánik,
Nyitja szemét, s színt vallnak a valók.

Semmi se történt. Röppentek a szók,
Tündöklő, lélek-hímporos lepkék,
Leheleted hús méz ízét hozva
— S mint akit kés szúr hátba, orozva,
Eszmélttem rá, hogy ez, ez már emlék.
Sikló perc, s úgy zúg, mint egy óceán.

Semmi se történt, s vonaglott a szám.
Utol hogy érném, mit el sem érek?
Nem tudom, minket mi hozott össze,
S ha tán kimennél, hogy visszajössz-e.
Szüntelen hullámozó messzeségek
S halál portyáznak falban, küszöbön.

Semmi se történt. Rejts el, gyönyöröm.

Kntn, 1942. dec. 4.

HOTEL SUMARTIN

Anno Domini 1942

Ne higgyetek a nappalnak!

A nappal lárma. S a lárma hazugság. Nappal vannak, akik köszönnek, s vannak, akik nem köszönnek egymásnak. Nappal szövetségesek és ellenszövetségesek vizsik a szót.

Hazugság a szó.

Nappal kártyázók ülnek körül az asztalokat, mint emberek, akiknek még van nyerni- és még van vesztenivalójuk.

S hazugság a kártya.

A fiatalok vidámak, és a gyerekek játszanak. S hazugság, hogy a fiatalok fiatalok. Hazugság, hogy a gyerekek még gyerekek. Itt hazudik a nappal. Nappal itt mindenki hazudik. Hazudik magának, hazudnak egymásnak.

Azzal csapja be magát mindenki, hogy fontossá teszi magának azt, ami mindegy neki. A nappal itt egyetlen álarcosbál — álarcosbál fazekak körül, álarcosbál a kártyaasztalok körül, álarcosbál a folyosókon.

Ne higgyetek a nappalnak!

Ne higgyetek a karbidlámpák fényének!

Ha kigyulladnak a karbidlámpák, s az emberek az asztal mellett elfoglalják vacsorázóhelyüket, minden hasonlít az egykori estékhez. Az estékhez, melyek megenyhítően koronázták be a munkás napot. Azt hihetnéd, ez is csak egy azok közül az elmúlt hajdani esték közül. Ha nem látsz többet, mint amit a szemed lát, úgy tűnik, mintha családok ülnének, csakugyan családok ülnek az asztaloknál. Nevetést is hallasz, civódó szót is, tányércsörömpölést, gyerekhangokat, és embereket látsz emelt fejjel. Ha nem látsz többet, mint amit a szemed lát, if-

jakat láthatsz és fiatal lányokat. S hogy minden hasonlítson az élethez, még harmonika is szól, és táncolni is látsz. Mintha egy volna az elmúlt, hajdani esték közül. Elfelejthetnéd, hogy hazudik a szemed. Elfelejthetnéd, hogy hazudsz.

És hazudsz.

Hazudsz, hogy elfelejthessed, hogy hazudsz. Egész nap hazudsz, mert félsz az órától, mikor nem süt a nap, s a karbidlámpák is kialszanak, s a küszöbödön lehulló álarccal egyedül vagy a sötét szobában.

Megvesztegethetetlen. Ott az éjszaka megvesztegethetetlen.

Nagy, sötét és rettenetesen csendes. Ha hangosabb volna, nem hallanád tulajdon szíved. De oly csendes, hogy hallanod kell a szíved dobogását. Oly rettenetesen csendes, hogy hallanod kell azoknak a szíveknek csendjét, akik egykor a tiédde együtt dobogtak, s ma már némák.

Megvesztegethetetlen. Az éjszaka megvesztegethetetlen.

Farkasszemet néz veled. Hiába hunyod be a szemed. Ott van a behunyt szemed mögött is. S hiába szédülsz a fájdalomtól, eszméletnél vagy, nem zuhanhatsz eszméletlenül. S bánatok, óriás pókok bújnak elő, s telepednek a melledre, s isszák a szíved vérét. Iszások pókok.

Az éjszaka faggat, az éjszaka vallat, és te faggatod az éjszakát. Faggatod: hol van apád, hol anyád hol a fiad, hol a testvéred, hol a barátod. Ki hallotta, hallotta-e valaki utolsó sóhajukat? Vagy most, míg itt fekszel, ők valahol még vergődnek — vérbe borultan vagy elborult elmével — vagy még mindig töretlen derékkel?

Megvesztegethetetlen.

Az éjszaka rettenetesen csendes. S rettenetesen hosszú az éjszaka. S rettenetesen nem fel. Csak faggat. S csak hagyja, hogy faggasd.

S az ifjak, akiknek arca az este nevetést, és akiknek lába este táncot hazudott, hiába kérdik: mért nem ölelhetnek lányt? Hiába kérdik, hogy mért nem élhetik életüket ölelve, munkálkodva és harcolva.

S a gyerekek, még a kicsi gyerekek álmaiban is vértől maszatos kezekkel járnak fel-alá még a jó angyalok is, hogy elragadják őket kiszámíthatatlan mély idegenbe, messze a mamától.

S reggel.

Ha reggel megvirrad a reggel, az ember lemossa igazi arcát, és magára ölti a maszkot. És megindul a szóbeszéd. Ételről, italról, hírekről, kártyáról. Sok beszéd. Épp csak az éjszakáról nincs szó. S vannak, akik köszönnek, s akik nem köszönnek egymásnak. Utánozzák tovább az élőket. Hazudnak egymásnak, hogy hazudni tudjanak maguknak.

HONTALAN

Tudod, hogy mit láttam? Csillagot az égen.
Villogó csillagok, megátkozott csókok,
Vágyva elindultak, fájva fennakadtak,
Nem találnak soha mindörökké ajkat,
Kit csókolhatnának, kin hamvvá halnának.

Tudod, hogy mit láttam? Habzó, dühödt tengert,
Partjait verdesőt, mindig visszavertet,
Millió rab karral láncokat csörgetőt,
Mégváltóját hívót, vad széllel ordítót,
Rengő rengeteget, betelést epedőt.

Tudod, hogy mit láttam? Tengerparton álltam,
Kitártam két karom, s ki éhes szám, szemem,
S nem felelt az éjjel, hegyek nem moccantak.
Szombattalan Isten! fű, kő illatoznak,
Szíven ver, hogy élek, szíven fájnak fények

S hazám, mit nem lelek, s hogy hontalan a vágy.

Sumartín, 1943. május 21.

ANNYIFELE

Annyifelé fáj a szívem,
S egymással perlő vágyaktól dúltan
Állok egy helyben, égek, meggyúltam.
Sikoltok lángjaim közt, árva.

Százfelé húzva, nyúlva, fájva,
Hűtlen, ha futnék, s hűtlen, hogy állok.
Százféle lángom s egy se, mely átfog,
Mindegyik csak egy, s egyik se én.

Isten hidege.
Megvesz a hideg.
Megdermedek erdőm égő közepén.

Briog—Topusko, 1943. okt.-nov.

SEMPER EADEM

Régi-régi szekérbe fogva,
Réti úton két régi ló.
Régi a csillagtalan éj is.
Régi a rablók tanyája,
Az erdő s az erdőszegély is.

Hol vagyok én?

Százados sötét, zörög a szekér
S a szekéren horpadt kofferek
Hátán támolygó tornyok:
Batyuk, batyuk s batyuk tetején
S oldalt s köztük fázva, rázva
Ülünk, csúszunk ők, te — én.

Hol vagyok én? Én vagyok én?

Réges-régi szekérbe fogva
Igazi két ló s nem csak árnyék
Az ősi úton. Igazi erdő
S az ő feltámadt emléke
Zúgnak. Eggyé dagadnak
Élő s kísértet.

Ki, ki vagyok én?

Régi a csillagtalan éj,
S régi, hogy sehol világos ablak,
S szívembe régi szív zakatol fel
Szívekből, kik rég elporladtak.
S ez iszony, s számon a meztelen sikoly,
Kit hősen-gyáván, mint rég, elharaplak . . .

Nem én, s én mégis.
Régi az erdő s az erdőszegély is.

Zagorje—Topusko, 1943. okt.-nov.